

Fr. Eesti wald nim.
Eesti Kirik
Raamatukogu

1017

15. aastakäik

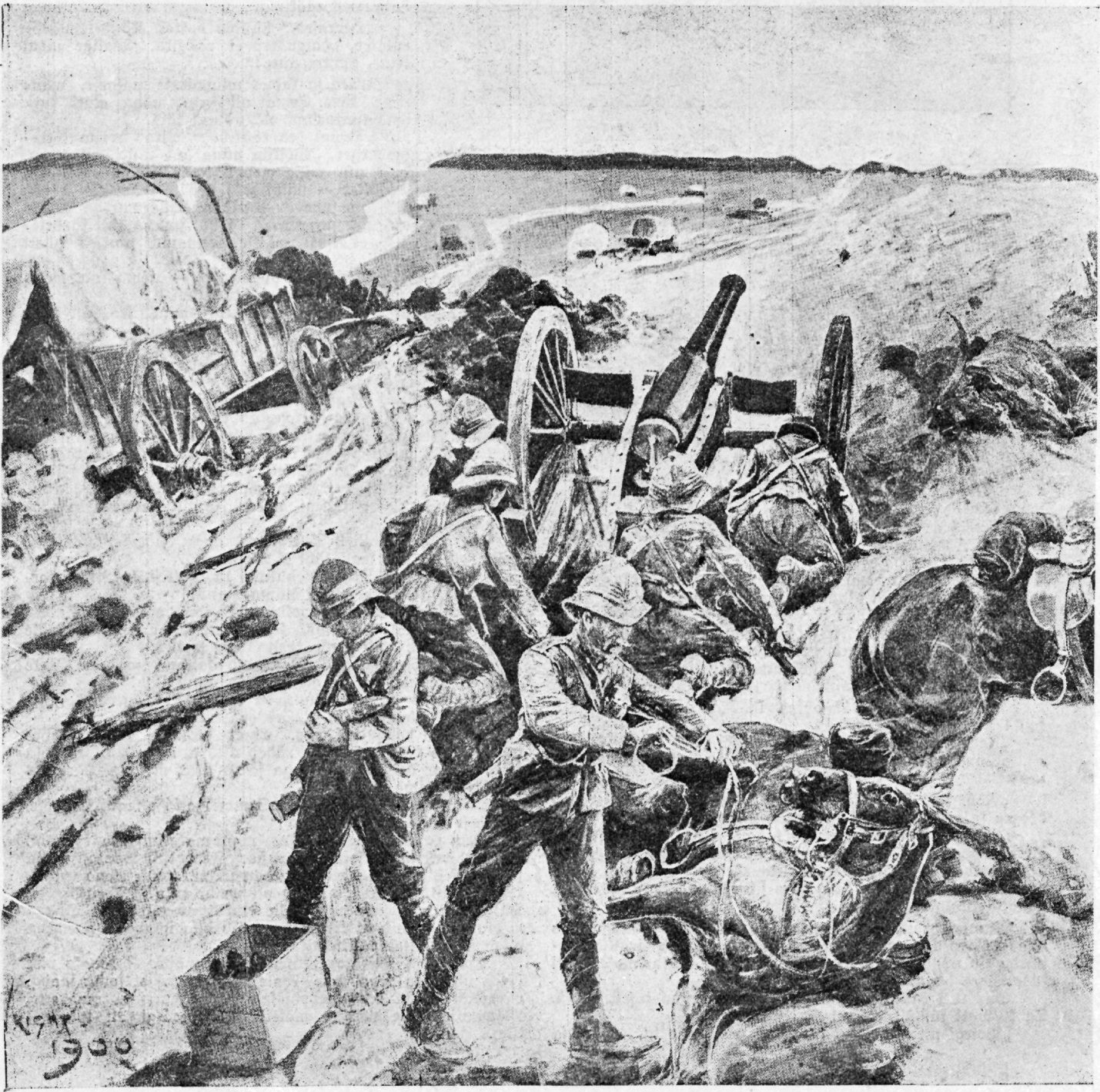
Ulfst nummer 15 top.

Meie Mats

Nr. 115.

Laupäeval, 29. oktoobil (11. novembril), 1916.

Nr. 115.

Sõda Afrikas. Inglise batarei peale lahingut.

Lääne väerinnal. Kuulipilduja juures.

Proua Seeni lahutus.

Erwald G. Seeligeri lõbus roman. (Järg 14.)

Fritz magas kui mutt ja Dr. Ründel käis teda kohwijaal vaatamas.

"Pange teda hoolega tähele!" manitses ta wahti. "Ja waadake, et ta teile kõri kallale ei kipu. Oma koha pealt ärge lahtuge. Dõruja tuleb õõsel teie asemel!"

Süis murehõlts selleks weel poliitiseilt luba. Pürjermeister ei imestanud selle üle.

Ka Tillo-onu tuli enne õhtusööki weel sinna ja silmitses Fritzju läbi augu.

"Spõidke teda hoolega filmas!" manitses ta wahti ja andis jellele hea jootraka. "Waadake, et ta endale wigaga ei tee. Seft wististe on ta hull!"

"Ja kudus weel!" wastas waht. "Rõige suuremas joones!"

"Noh," arwas Tillo-onu. "Nii kaugel asi küll weel ei ole. Ja Dr. Rõrenberg teeb temast weel asja. See mees õstak seda!"

Gottlieb Tõle tegi kahtlewa näo. Kuid Tillo-onu oli läbi ja läbi optimist. Kudus oleks ta muudu wõinud New-Yorgi kõrjel spekulerida?

Nii salamahiti kui Fritz ka kõrwale oli toimetatud, sai see ajutusel ometi teatawaks. Ja hommikune meelepaha muutus kaastundmuseks. Iseäranis kahetses Fritzju proua Gerstenberger taga.

"See waene pois!" õhkas ta. "Nii terve ja ometi hull! Kui traagikalik!"

"Jah!" ütles peamees ja kõhatas.

"Parem juba kümme haigusst tehas, kui üks haigusst peas."

"Noh, kaht seal olla ei wõigi!" õpetas proua Gerstenberger julgelt. "Teil on ju ainult üks waim olemas."

"Alga teil!" ütles peamees tagasi. "Teie jutuwojawuse järele arwates wõiksite kord kümme waimuhaigusst saada."

Seeford olid kõik naerjad peamehe pool. Proua Gerstenberger naeris kaasa ja hakkas siis jälle Fritzust rääkima, walmis kuulajaid leides.

Minult proua Detleffen oli erandiks. Tema wastas kõige jelle peale kergeste ja ei tundnud mitte iseäralist kaastundmust. Mis ka arusaadaw oli, seft tema naiseau oli siigawaste haawatud.

Süis tuli Tillo-onu oma esimeselt haigewaatufelt tagasi. Ta küllwati küsimistega üle.

"Polegi nii paha, kui arwati," rahustas ta. "Eftotja

magab ta weel. Ja waht walwab. Küll ta juba jälle toibub. Pole wigaga. Ja kui ta paraneb, peab ta andeks paluma. Ja ah, seda ma nõuan!"

"Oh, herra Semmelhack!" tõrjus proua Detleffen mahedaste. "Seda pole tarwis. Oli ta mittenormal, siis ei wõit teda wastutawaks teha, oli ta aga normal, siis on ta tegu andeksandmata!"

"Wististe oli ta nende kahe wahel," tähendas Tillo-onu. "Ja sellepärast peab ta wastutama ja tuleb tale andeks anda."

"Loodame kõigeparemat!" ütles proua Gerstenberger tagapoolt.

Seeford oli asi lõpetatud ja hakati teistest haigusstest rääkima.

"Herrafed," hüüdis doktor Ründel mööda rutates, "haigusstest ei räägita. Walige mõni teine, parem aine!"

Ütles ja kadus wiimasesse majasse, wäike priis käes. Temal oli pealt näha alati rutt, seft sanatorium oli kubinal täis.

"Temal hea rääkida!" pilkas proua Gerstenberger. "Wõiksin mina nii süüa kui tema, mis mul wigaga oleks! Kuid ifka wiletsaste ja supilaket — nälgid wõi ära!"

"See olekski ilus surm!" tõendas Tillo-onu ja hakkas siis toredat merelugu jutustama, selle juures nii kardetawalt waletades, et ifegi wäikse leitnandi juuksed piisti tõusid.

Proua Detleffen kuulas põnewalt — tema oli mererannaft ja tundis weelugude wastu huwi.

Fritz äratas järgmisel hommikul wint, kes just tema atna all laulis. Imestades tõusis ta istufile ja uuris wähemalt wiis minutit oma ümbrust. Peale tumeda rõhu peaaigus, tundis ta enda täitfa terve olewat. Minult nälg oli tal ja hirmus janu. Emaljeritud joogindu oli atnal. Dõkapp puudus. Ifegi küünlajalg oli seinale külge kiunitatud.

"Alha!" mõtles ta ja koputas endale otja ette. "Kad on minu siis ifka tõeste teistest eraldanud!"

Ta tahtis wihastada, kuid see oli kõigeparema tahtmi-segagi wõimata. Ja äkitselt tundus kõik see lugu tema arust nii weider olewat, et ta waljuste mõirgama hakkas. See polnud enam kellegi naer, see oli meeletu wõiduhulumine.

Juba olid Gottlieb Tõle filmad augu juures, mis nii wäike oli, et pea sealt läbi ei mahtunud.

"Herra Semmelhack!" hüüdis ta tasafesi. "Ärge karjuge, muudu lähete jällegi küllma wanni!"

Alga Fritz sellest ei hoolinud, waid wingerbas naerdes woodis. Temal oli ilus, soe suletell. See wõis igale poole libiseda, kuid kattis teda ifkagi weel.

"Herra Semmelhack" ütles nüüd waht uft awades. "Jätke juba karjumine, muudu on see jälle minu süü!"

"Kas siis inimene lõbutseba ka ei tohi?" arwas Fritz. "Ei!" seletas waht. "See on siin keelatud!"

Kell oli hommikul wiis. Einet weel ei olnud. Rõõt awati alles kell seitse. Ka riided olid ära wõidud. Temaga läidi ümber kui raste haigega ja ta pidi mõneks päewaks wooditse jääma.

"Seitke jälle maha, herra Semmelhack!" manitses Tõle. "Wahest jääte jälle magama!"

Fritz kuulas sõna, aga kes magama uinus, oli waht. Ta norstas, nii et seinad põrasid. Fritz tuli woodist wälja ja silmitses oma wangiloda terawamine. Oli lena maja, test rohelist. Minult põrand oli weibi wilu. Trelid olid wäljas, nii et põgenemise peale ei wõinud mõtelbagi. Ifuga ei olnud siin midagi teha, aga wõib olla nõuga. Ja seda oli temal kui salapolitseinikul palju.

Wajooksul awaldas jääkeller oma mõju. Wiimaks pidi Fritz ühe jala pealt teise peale hüppama, et sooja saada. Ei aidanud, ta läks woodisse ja ümises seal oma ette. Magamise peale polnud mõtelbagi. Pealegi oli tal kõht tühi.

Seel.

Tuli wilgub aknast, wilgub
nagu tähelesee film . . .
Õõ on pime, wihma tilgub —
kuri sügisene ilm.

Lähem tule peale wälja,
astun aknast mööda ka;
uudishimulikult waatan,
kuid ei miskit näha saa.

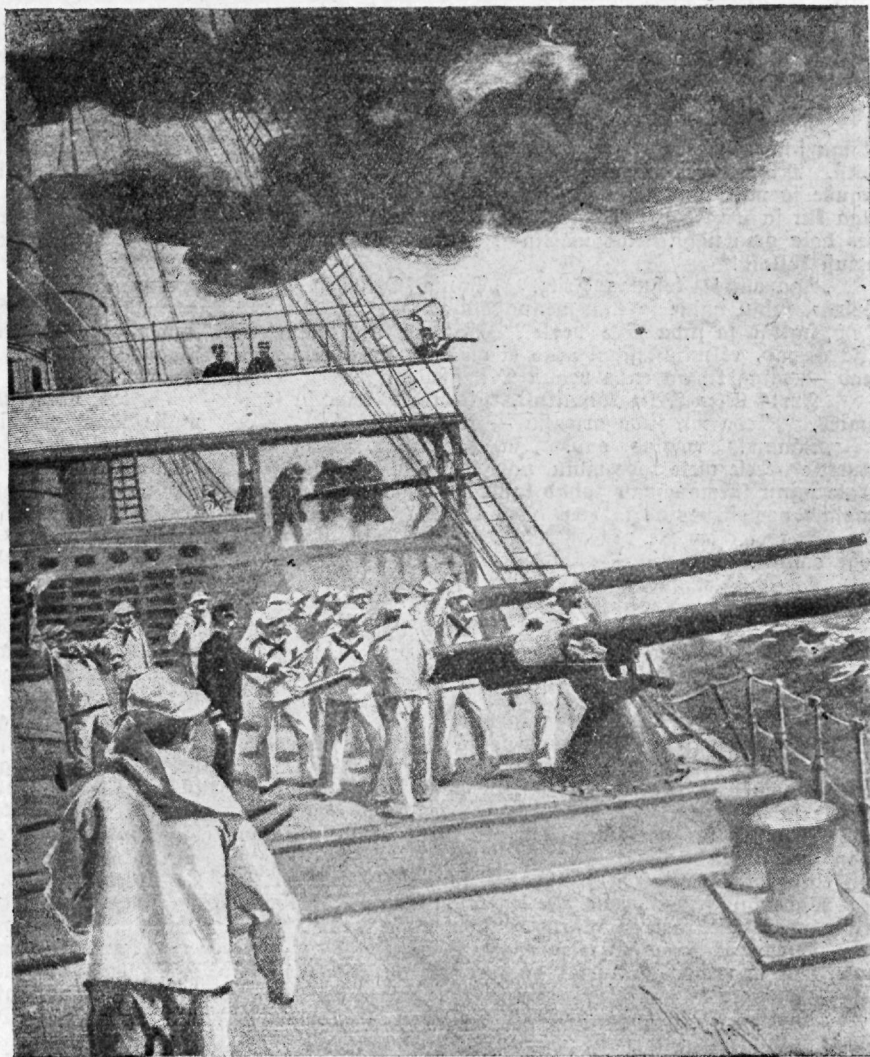
Lähem mööda. Tee on paha,
jalad reisisi wästinud:
kodu kaugel — pimeduses,
nagu merde uppunud.

Õõ on pime, wihma tilgub,
kuri sügisene ilm.
Uga tuli aknast wilgub,
nagu tähelesee film . . .

Kaugelt weel waatan taha:
tuli hiilgab nagu kuld, —
nagu tahaks sõjamehel
sütitada lootus-tuld.

W. Jürisõn.

Rautafuse sõjamähtal.
13. augustil 1916.

Amerika sõjalaewa peal.

Seal surifes tal midagi kõrwas. See oli jääst. Lar-
wis oli see werejanuline elukas ära häwitada. Ja ta kah-
mas itka jälle tema järele. Midagi tööd pidi tal ju olema,
olgugi, et see loll töö oli.

Ja ta kahmas sääse järele, ilma et teda oleks kätte
saanud ja tundis kuninglikku lõbu, nähes, et sääst filma-
nähtawalt kawalamaks läks.

Dr. Rõndeli ajas aga rahutus täna juba enne kella
seitset woodist wälja ja ta läks erandusemajasse, waitfelt,
õnatult.

Cesruumis oli pehme waip põrandal. Ta astus üle
wahi jalgade ja waatas augusti ettewaatlikult tuppä. Mis
ta seal nägi, kinnitas ainult tema arwamist. Fritz Sem-
melhaed põdes ratsutawat paralyisi. Sääsepüüdmise sümp-
tomi järele ei wõinud selles enam kahtlust olla. Sest Dr.
Rõndel, kes wäga lühikese nägemisega oli, ei wõinud õiget
sääske näha, millega Fritz aega wõitis. Lasatelt äratas ta
wahi ülles ja näitas ka sellele seda huwitawat mängu.

Pärast einet tuli doktor Rõrenberg ise Fritzju juure.
Peale harilikku küsimuste magamise, terwise, isu ja
higi üle jõudis ta wiimaks peamine juure.

„Minule meeldib siin wäga hästi!“ ütles Fritz lõbu-

salt. „Riisugust majakest punde all olen ma enesele itka
igatsenud. Minult põrand weidi wihu.“

„See ei tee midagi!“ rahustas arst. „Teie peate ju
woodisse jääma.“

„Kui kauaks?“ küsis Fritz luurawalt.

„Seda ei wõi ette ütelda!“ naeratas arst. „Niipea kui
kõik sümptomid lõpewad, teeme teiega jälle katset ja laseme
teid päewal mõneks tunniks õue.“

„Küll ma selle eest juba hoolt kannan, et enam sümp-
tomist ei ilmu“, lubas Fritz. „Ma elan kui hiir waitfelt,
uskuge!“

„See on ilus!“ ütles Rõrenberg ja pigistas ta kätt.
„Mina teadsin kohe, et see erand oli. Warsti olete jälle
terwe.“

„Seda ma juba olengi!“ hüüdis Fritz.

„Noh,“ wastas arst, „ettekawatuse pärast kawatame
weel mõni päew!“

„Oigu nii!“ ütles Fritz. „Ja nüüd tahaksin ma onuga
rääkida. Olin tema wastu eila piisut ületohtune. Teate
õegi, mis inimene kõil arewuses itleb.“

Dr. Rõrenberg nikutas pead ja lubas Lillo-õnu kut-
suda.

See ilmus warsti ta tegi õige rõõmsa näo. Väljas oli tale nimelt proua Detleffen vastu tulnud ja tale õige lahkest pead niitunud.

Fritz kogeles mõne wabanduse sõna.

"Ära lobise!" ütles Tillo-onu armulikult. "Usud wift, et ma sinu sõnu tõeks arwasin? Muidugi jääb kõik wana wiisi. Minagi räägin mõnikord lollust. Kuid tehke mu tegude ja mitte mu sõnade järele. Nii teen mina ka sinuga. Aga kui sa weel kord proua Detleffeni woodi alla ronid, siis hoia oma nahk. Ras mõistad? Maailmas on ilusaid neiuft küllalt!"

"Aga onu!" kohmas Fritz. "Proua Detleffen on ju Helene, minu naine ja sinu wennapoja naine!"
"Hakkad sa juba jälle peale?" ütendas onu wihafelt. "Ja arwad, et minul filmi peas ei ole? Ja siis weel: kas tead — mina kihlan enda proua Detleffeniga."

"Sm!" ütles Fritz rahulikult, kuid suud krimpis tõmmates. "Seda ma juba arwasin — soowin õnne!"

"Tänan!" wastas onu. "Ja päranduse pärast ära muretse. Teie olete koos minu pärijad. Ja kui sa teda peale minu furma omale tahad koida, Sumala nimel! Ra aastate poolest pasite kaheleki hästi kokku!"

"Ras ei oleks siis parem," ütles Fritz, "kui mina ta kõi omale wõtaksin?"

"Ei, mu armas," naeris onu ja patutas tale õla peale. "Enne mina, siis sina."

"Noh, hea küll," wastas Fritz. "Nüüd aga anna mulle lõpuks jada marka ja hea sigar."

"Tõhid sa siis suitsetada?"

"Keelatud see ei ole."

"Ja raha ei ole sul siin ju tarwis."

"Ras wõib seda teada," wastas Fritz ja tähendas ukse peale.

Tillo mõistis ja awas koti. Ra toosti tilka noris ta enesele ja peitis madratsi alla.

"Aga ära sa seda kellegile üttele!" palus onu. "Muidu saan weel tõreleda."

Ütles ja lahkus, Fritzule head paranemist soowides.

Waherjal seisis proua Detleffen proua Gerstenbergi seltsis wirtsikuata taga ja luuras erandusemaja poole.

"Su!" tegi proua Gerstenberger ja wajus kõssi. "Waadate, seal ta istub. Satyras on tore, see on midagi hirmjat — wististe!"

"Wististe!" tähendas proua Detleffen. "Temast on tdeste kahju!"

Seal nägi neid Tillo-onu ja andis neile juba eemalt märku.

"Polegi nii paha!" rahustas ta. "Saab warsti jälle terweks!"

Ja siis läks ta daamide seltsis lobapingi juure ning tähendas teel, et tal suur lust oleks Brockeni mäele minna. Proua Gerstenberger sai kõi waimustatud, aga proua Detleffen ei lausunud sõnagi.

"Ras teil lusti ei ole?" uuris Tillo.

"Muidugi on!" wastas proua Detleffen wilult. "Mina ei ritu kellegi lõbu."

"Aga leitnanti me kaasa ei wõta!" tingis Tillo-onu.

"Ta reisis homme ära!" tähendas proua Gerstenberger.

XVIII.

"Maailm tahab petetud olla!" mõtles Fritz ja meelitas wahi tuppä.

"Ras seda tunnete?" küsis ta ja hoidis tale sajamargilise nina ette.

Gottlieb Tõle neelatas ja niutas korraga.

"Ja selle saate kõi omale, kui usute, et mina mõistlik olen!"

Gottlieb Tõle wajus kõssi ja taganes.

"Teie ei usu seda siis mitte?" küsis Fritz ja pistis raha taskusse.

"Ah, herra Semmelhack!" kugistas waht. "Miks ma ei usu? Tõdepoolest — usun, usun! Olen teid alati täitsa mõistlikult pidanud. Seda wõib mu naine tunnistada! Aga mis pean ma tegema? Äri toob seda enesega kaasa."

"Noh, hea küll!" wastas Fritz ja wõttis raha jälle wälja. "Teie olete nüüd täieste minu mees?"

"Täieste!" wandus Gottlieb Tõle, keda rahapaber waimustas.

"Ja nüüd kuulake!" ütles Fritz ja rõhutas iga sõna, kuna ta ise raha liputas. "Sümptomisi enam ei ole. Teie ei kirjuta enam midagi illes. Ja kui doktor Rõndel tuleb —"

"Tean!" ütles waht wabele. "Nii loll ma ei ole. Küll ma tale juba selgeks teen, et teie siit wälja peate saama!"

"Seda pole jügugi waja!" arwas Fritz ja wiskas raha woodisse. "Mulle meeldib see tuba. Tormita! Ja oma peremees olen ka. Minult pead kord ukse lahti unustama."

"Ah, herra Semmelhack!" ohkas Tõle. "Ärge mind õnnetuks tehke. Seda ma ei wõi — ei! Sellest peate aru saama. Mul pole selleks õigust. Käsi peab ülemuselt tulema!"

"Noh, hea küll!" leppis Fritz. "Aga teie muretsete mulle paar kasti sigarid ja mõned raamatud raamatukogust. Sherlock Holmesi loen ma heameelega. Wõi ka mõni teine kriminallugu."

"Aga ära peate nad hästi peitma!" tingis Tõle. "Sest kui see wälja tuleb, lendan mina."

"Tasa, tasa!" rahustas Fritz. "Mis jaoks on siis mul onu oma suure rahakotiga? Pidage meeles, temal on seda wana puru kui heinu."

"Tean, tean!" kinnitas Tõle ja pistis sajalise tasku.

Fritz õõrus käsi. Pärast lõunat oli tal karp sigarid woodis ja neli raamatut ka. Nende hulgas paks kriminallugu, mida ta kõige pealt lugema hakkas. Oli see aga põnew lugu!

Kuna Fritz sigarit imes ja raamatut luges, walwas Tõle, et teda ei eksitataks. Uigines teegi, kõi andis ta märku ja Fritz luges waiba all edasi, kuni hädaoht mööda läks. Nii wõis juba mõni päew elada. Ohtul tuli doktor Rõndel. Roman kadus madratsi alla.

Waht andis tasakesi aru.

"Sol!" ütles see imestades. "Mitte midagi ei juhtunud? See imestab mind. Siis tuleb see wististe õõsel."

Ta astus Fritzju juure, katkus ta wewesoont, lastis keelt näidata, küsis terwise järele, mis korras oli, ja raputas pead.

"Ja kuidas on lugu teie idee fix'iga?" küsis ta lõpuks.

"Ragu ära puhutud!" hüüdis Fritz lõbusalt. "Ma imestan nüüd isegi, et loll olin."

"Ja proua Detleffenit ei arwa teie mitte enam oma abikaasaks?"

"Ei mõtlegi selle peale!" wastas Fritz. "Olen täitsa terwe."

"Noh, eks me saa näha. Si teile meeldib siin?"

"Rangeste!" kinnitas Fritz. "Minult sigarist on raste ilma olla."

"Uhe sigari wõite suitsetada!" ütles tohter armulikult.

"Aga ainult ühe päewal. Ma annan wahile sellekohase käsu."

Ta läks, uks langes lukku ja Fritz suitsetas seltsaabil kui korsten. Jäka kaks sigarit tunnis. Roman oli hirmus põnew. Mõnikord kustus lugemise juures sigargi ära.

Järgmisel hommikul sadas ja Brockuni reisust ei tulnud midagi wälja. Tillo-onu tuli Fritzju hommikul waatama, jäi jada marka jälle kergemaks ja kuulis rahuldatus, et altkäepistmine korda läinud.

"Oled ometi tubli pois!" kiitis ta. "Kui asi nii edeneb, ajad meid weel kõik kotti."

Tänuks kiituse eest luges Fritz tale ühe põnewa kõi romanist ette ja onu põgenes lõdijedes.

Ta teeb juba jälle nalja!" teatas ta rahulolles lobapingil, mis seelord wihma tagajärjel billarditoas ära peeti.

Ja Fritz ostis Tõle teist korda ära, et ta temale mõne pudeli weini tooks. Need jõudsid alles järgmisel hommikul kohale, sest et õõsel Tõle ajemel õõruja wahiametit pidas.

"Rudast teie käsi ka käib?" küsis õõruja läbi augu.

"On teil kaardid kaasas?" küsis Fritz tagasi. "Siis teeme tihti kuutkimmendkuut."

"Ras te seda tohite?" arwas õõruja.

"Lollus!" naeris Fritz. "Jookste ruttu arsti juure ja küsige järele!"

Seda tegi õruja ka lohe ja arst lubas filmapilt, sest et ta seda kasulikuks arvas.

"Pange tähele, kas ta ka dieti mängib!" ütles doktor Nöenberg lõpuks.

"Muidugi" vastas õruja, oma mängijaas haawatult.

Ja nad mängisid, kuni küünlajupp kustus.

Nii jõudis kolmas päev lätte, kuid wiim ei tahtnud ikka veel üle minna.

Kui doktor Nöenberg Fritzü enne lõnetundi vaatamas läis, wõis näha, et ta rahul oli. Küll märkas ta woodi all mitut weinipudelit, aga ei ütelnud midagi.

"Kas lähete homme weidikefeks jalutama?" naljatas ta.

"Selle hirmsa ilmaga?" vastas Fritz. "Enne kirjutage Peetrusele!"

"Sünnib lohe!" ütles doktor rõemuga ja raputas ta lätt. "Ja teie idee fix?"

"Minupärast olgu proua Detleffen kas wõi wanapaganaga abielus!" hüüdis Fritz põlglikult.

"Mimul pole temaga enam tegemist!" "Sm!" tegi doktor kahtlaseft. "Urge wiisate last ühes weega wälja. Digem on just tema juure minna ja ennast wabandada."

"Ka hea!" vastas Fritz ja hammustas huult, et mitte naerma plahwatada. "Muidugi palun ma wabandust, et ilma teadmata teda haawasin. Mina olen iga patufahetsemise jaoks walmis!"

"No waata!" ütles arst, kergemine hingama hakates. "Seal me siis olemegi. Homme wõite tahets tunniks üles tõusta ja illehomme pooleks tunniks aeda minna. Esiotja peate siia elama jääma, sest teie toa olen ma juba teisets otstarbets ära wõtnud."

Kui doktor Nöenberg lahtus, wistas Fritz ilusa hundiratta. Siis tuli Gottlieb Töle tuppä, selle abil ta ühe weinipudeli tühjats jdi.

Õhtul jutustas doktor Ründel saalis, et Fritz Semmelhack juba paranemisel olla.

"Illehomme wõime teda wististe juba siin te-retada," lõpetas ta.

"Su," hüüdis proua Gerstenberger. "Ma kardän juba nüüd teda."

"Äsjata!" rahustas arst. "Ilma wahita ta weel ei ole."

"Kui ta seda aga pahaks ei pane," hoiatas peamees. "Mul oli furd niifugune mees, see pani kõik pahaks."

Ja ta jutustas labase soldatilo, mis aga mingifugust ofawõtmist ei äratanud.

Sellejärele ajas Tillo-onu enda sirgels ja jutustas ilhe oma merelugudeft, mis otse ustumata keerulised olid. Ise-äränis südame peal oli tal meremadu. Jutustamise juures pööras ta peasjalikult proua Detleffeni poole, sest et see Bremenist pärit oli ja seega tema jutust kõige paremine wõis aru saada.

"Nii siis — meie läheme Shanghaift teele," waletas ta kui õppinud luiskaja, "seal tuleb meile suur meremadu wastu. Poisjs! ütlen ma tüütimehele, sellest sõidame üle! Ja tõsi: meie lõikame ta keskelt pooleks. Aga, mis teie arvate, et sünnib?"

Hakati mõistutama.

"Oh, niifugune loll lugu!" hüüdis majoriproua "Seda olen ma juba mitu forda kuulnud!"

"Suu pidada!" naeris peamees.

"Mina tean seda!" ütles proua Detleffen. "Ilheft maost sai kaks, need ronisid üle laewa ääre ja neelasid kaks Hiina kullit ära."

Tillo-onu istus, nagu oleks keegi tale äkki kõhu peale löönud.

"Ja, aga kust te seda teate?" küsis ta imestades.

"Mina pidasin suu!" ütles majoriproua.

"Mina ka!" sõnas peamees.

Pääne wäerinnal. Peale pommitamist.

"Aga tont wõtku! Kas siis teie sealjuures olite?" hüüdis Tillo-onu.

"Oh ei!" naeratas proua Detleffen. "Aga seda rääkis teie tüütimees. See on ju Bremenist pärit."

"See on tõsi!" seletas Tillo-onu ja imestas uueste. "Kas wahest ei tea teie ka tema nime?"

"Tema nimi on Hein Krusenbarg!" vastas proua Detleffen natufese aja pärast.

"Edepoleft!" kinnitas Tillo-onu. "Nii oli ta nimi tõeste. Aga kust teab siis tema seda lugu?"

"Tema oli ju seal juures, herra Semmelhack!" ütles proua Detleffen etteheitwalt. Ja nüüd naerisid kõik nii lõbusaste, kui ei oleks see sanatorium olnudft, waid lõbus õhtufeltskond.

"Wält ja paul!" imestas Tillo-onu. "Nii ei ole mind weel keegi sisse kuktanud!"

Järgmisel hommikul sai Fritz riided ja tõusis üles. Tale anti isegi kapp ja petroleumilamp. Ja nõnda sai ta korter päris kenaks. Ja kui ta inspektorile jootraha andis, anti tale pörandawaipki. Ta luges hirmuromani õnnelikult läbi ja ilmus wiendal wangistusepäawal jälle teiste ette. Proua Gerstenberger pögenes teda nähes pöfaste taha.

Fritz ei waadanudft sinna poole. Tema teadis, kuhu teda ta kohus kufus. Gottlieb Töle hüüis tema taga kui hurt, puudus ainult, et ta nina maas ei hoidnud.

Esimese elumaja werandalt leidis Fritz täieliku loba-pingi koost. Keskel istus proua Detleffen, kellele Tillo-onu selgeste mõistatawal wiisil filma wahtis. Tal oli jälle uus kostüm seljas. Sadas tajasft wihma lastania lehtedele.

(Järgneb.)

Rats pildifest.

Soldati unenägu.

Tänane päew oli üsna lõbus, sest hommitust õhtuni ei andnud meie tuttaw eesriide muljuja aega mõtlemiseks. Ja niifugune päew on iga soldatile hurwitaw, sest päewad, mida mädanenud seene kumbel tegeuwjeta mööda peab saatma, on nii pitab, kuna aga tegeuwuses iga kuuli lõhlemine südames wastuldla leiab. Ja igatord, kui lõhewa kuuli rakstus kuulub, derub soldat oma tolmua ja suitsuga määrinud läsi, ja parastab: „jäh sulle... peje... purusta...“

Kui aga mõni poolhull waenlase pommikild nina juhtub kriimustama, siis tõuseb ruskas poolwägise, ja kriimustada saanud mees hülilab: „Soia ja, kuradi worstipaenu-taja, et sa teinekord enam nii rumalaste ei lae...“

Nii siis ei ole tarwis selles raginas ja praginas ju ammu tüdimuks läinud igatust tunda.

Õi oli aga selle eest kole-igaw — õhtul enne päikese loojaminekut lõppes ka müra, ja jälle tungiswad mõtted ühes „wend — wend“ pirijewate sääskedega muidugi wäsinud peaqjudesse. Kõige suuremaks põhjuseks oli kellegi tundmata sõbra kiri kodumaalt, kes päris Seeriku pasuna häälega hüüdis, et koduneid wägise ülekäite kipuwad minema... „Mis asi see ometi on! Kas on wendade werelõhn neid nii „leema ajanud“, et nad nii paljudele kaestustele põhjust annawad, wõi on wiimnepäew ligi?!...“

Ometi wõttis õnneks wäsinus wõimust, ja magus uni tungis nii salaja teadmata kust kohast — wististe silma-laugudest läbi — pea ajudesse

Põlised tammed lohawad nii kuninglikult Peipsi künkalisel kaldal, nii kui tahaks nad kurnatud Laarala poegadele midagi sofstada, millest põlatud raudrüütel, kes hiljuti sumawa häälega elawa Jumala olewusest oli jultustanud, aru ei peaks saama, kuna laened kahkema lõõnud ja rusutud rahwale nii kui põlgust südamesse joowiksid istutada. Nad nii kui tahtsid öelda: „Wesi on teid piinajatele õhwrirts pühitsenud ja wesi on neid rufujaks süa toonud. — Müüid ei wõi ta enam wäikse peeglina hiilgawate päikesele wastu särada, waid mäsab nii kui looduselapse süda, kelle wabadust saatuse karm läsi riisunud...“ Gemalt üle laenete, järweläänu tagast, paistab midagi wõderastawat — midagi, mille koht siin ei peaks olema. — See on hitjuti ehitatud kants, mis nii kui hirmutawalt rikkumata loodusel näha... Ütki ilmub kohisewa järwe kaldale üks kaju... On see näkineiu? . . . Ei, see on noor Cesti piiga, see on wabaduse laps, kelle hele hõbehääl kord nii kauni wastukaja oli leidnud põlistes Laara hieedes. — Müüid paistab ta silmast waluhell, ta õrn-süüta neiunäole on koidu — helkiwa hommituse koidukuma — sarnane punane, ja selgetest sinifilmadest weerewad tihedad pisarad. pehme sambla sisse... Noor, õrn rind wäriseb ägeda walu tõul, ja wärisewailt roosihuultelt libijewad ühes ahastawa nuuksumisega järgmised sõnad hite õhku: „Oh Manala... oh head waimud! Rutsuge oma laps endale, kelle ainuteft ehel — kelle puhtust, tige rööwlikäsi täna õhtul tahab tabada... Oh Uku! Pane pikne paukuma, löö rusuks su tütre teotaja! Kuule oma lapse nuttu, kes oma esimade puhtusele truuwits jääb... Näkineiu, walmistage ase walmis — teile tuleb üks selfiline juure...“

Salajamal sunnil, nii kui nägemata wõimude wäel, libijeb kurtja neiu kogu lafjuwatesse laenetesse... .

See oli puhas piigake, kes wägiwaldse ja wõimja raudrüütki ihalduse eest oma puhtuse enesega ühes kalmukambri ligi wõttis, ja kelleft rahwas uhtufes teadis nii soojal südamel järeltulewale põlwele edasi jutustada

Ülewäl sinises õhus, Laara tamme latwus, lehwis aga üks kaunis kaju, kelle filmad südamlikus armastuses wee woogudesse põgenenud piigakele järele waatafid, ja kes oma warjufarnased kied õnnistades häbist põgenenud piigale järele sirutas. — Ja messa latwas oli salafahin kuulda: „Singa rahus, mu tütar! Su suguwendade austus ja minu

õnnistuseõnad saadawad find...“ Ja uhtustades waatas ta hommitusele koidukumale wastu, nii kui üteldes: „Minu tütarde woorus on sinu sarnane...“

See oli Linda waim, kes oma laste puhtuse üle rõemustas.

Peipsi kaldale istutatud puieestik on midagi kuulda, mis wägise kõrwa kuulmenahka ähwardab katti pörutada... See on ju lauluheli, mida mitme murul pitutawate meeste kõri enesest wälja pressib... Sõnadest ei ole aru saada — nad oleks meie eesriide kõrwale hoopis wõerad... Rufagilt põesast kostab kärisew lödtsapilli heli, millele end wahest hele naesterahwa naeruhääl ja sõnad: „Maksim — ära hull!“ hulka segab... Beegliarnase järwe kaldal, wärwitud pingise peal, istub noor neiu... Cesti ne — (ptui!) daama, ja waatab, nagu kirtsutades, wäiksesse käsipeeglisse. Juufked on tal kõige uuema moodi järgi kuuma rauaga wõllikiseks liitunud, nägu kõigeparema puudriga hoolega üle nühitud ja riided kõigeliinema wormi järele weerandtolli rohkem kui tarwis „lõigatud“. Kannatamata pomiseb ta, kõigewärs-kemaid päewalille seemneid krõbistades: „Ha... ta laeab mind oodata... See ei ole porjadok!... Oota, oota, küll ma find ka nasimaitan. Teised gulfaitawad kõi — mina pean üksi istuma... Mis paberileht see siin korfinkas on? Hahaha... Jaani kiri sõjawäljal — noh, küll ma sinu ees ka digels saan...“

Liitwal on krõbisewaid sammusi kuulda — see on see, keda noor daam nii kärfitumalt ootab... Rahwatu kuu peidab end ruttu pafsu pilweriunka taha — ta nii kui ei tahaks enam waadata.

Weepinna kohal kõrgel lehwitseb kaju... Ta juufked on hallid, paled wanuseft ja murest kortsunud. — Weel-heitse ringutab ta läsi, ja suured pisarad langewad Peipsi wette, selle Peipsi wette, kust kord Kalewipoeg kergel sammul lauatoormaga läbi sammus. — Abiõidises waatab ta ümber, ja lendab tõuswa koidu kiirete eest põgenedes kaugele. — Temal ei ole enam sõnu, millega kuldsetele kiirtele oma tütarde puhtuseft jutustada, ja ta lendab parem kaugele, kus ta pojad, werd ja higi walades, oma kauni koidu ja kallima järele igatjewad, neile hommituule tuhinal terwist saates.

See oli Linda waim, kes oma tütarde langemisel walupisaraid walas.

Uni ei olnud sugugi magus, sest, hommitul ules tõustes, tundsin ma midagi wastikut südames, nii kui oleks sinna karnfonn pugunud — aga see oli ju ainult soldati unenägu... 9. VIII. Sõjawäljal. Karl Kaasik.

„Ja.“

Ellu oli „ei“ ütelnud, kui Hermann temalt „ja“ sõna palus. Ja päris kiilmalt ja lühidelt oli neiu ära ütelnud. Terwe eluaeg oli ta kartlik laps olnud. Kui lese ema tütar läis ta wähe feltkonnas. See oli juhtumise asi, et nad üksteist tundma õppiswad, ja siis oli Hermann juhtumist muidugi tagast järele aidanud. Kõhe esimese nägemise järele teadis ta, et Elli tema naeseks peab saama. Müüid küsis ta neiuft, kas tal arattemisets mingit põhjust olewat. Kuid neiu roputas ainult pead. Siis ütles noormees rahulikult, et ta oodata tahtwat.

Wähe aega pärast seda sõitis neiu maale sugulaste juure. Linnas ei saanud ta nooremehe eest kõrwale hoida, sest et see üle wulitsa elas, ja tal iga kord nagu piste südamest läbi käis, kui see tale wastu tuli.

Ummugi ei olnud Elli enam maal käinud, lapsena wiimast korda. Suurlinna aastad olid mälestuseft tumedaks teinud.

Silja jõudis ta sinna, oli wäga wäsinud. Terwe õõ magas ta sigawalt ja ilma unenäguweta. Kui ta hommitul aknalugid lahti lükkas, pörkas ta päris pimestatult tagasi. Päikeserohelised, pehmed kastania õksad haaraswad

Silja . . .

Oh surm, ei enam hirmuta
ja werewäljal mind —
tui ligi oled — põlgan ma,
tui kaugel — naeran sind . . .

Kui enne — sind ei tundnud veel,
siis süda wärises —
mu ettelujutuste eel
hirm mõistust jolmitises.

Nüüd alati sind endaga
ma, wana sõber, näen;
ja edaspidi sinuga
weel ilka sõbraks jäen.

Kui soovid aga tabada
mind . . . see mul üks ju kõik,
lord ilka peab weerema
ka minu elu päif . . .

Kuid hirmutada endaga
mind, ära püüa ja,
wend — hilja! sulle naeruga
wõin julgelt wastata.

K. Kaasik.

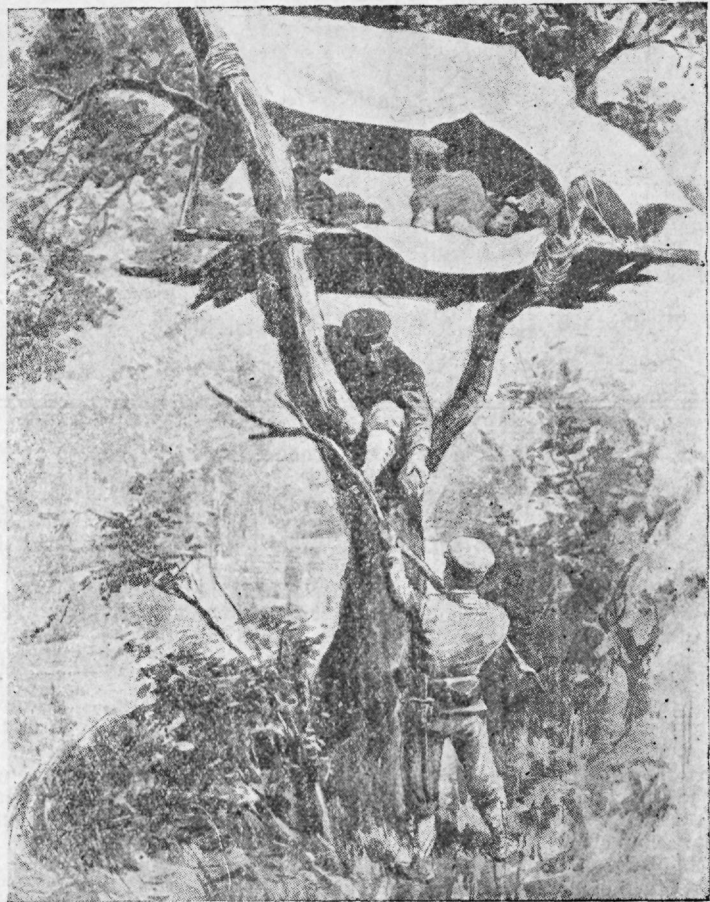
Etinat, 13. aug. 1916.

Dele.

Mu dele . . . ja sõistastid sala
mul läbi pijsarate, lahtudes:
„Oh armas wend, ja wõeral pinnal ela,
ju esivanemate wooruses. . .“
Jah; kiusatusi wõites wõeral pinnal
jää terweks puutumata diele,
ta õitseb nägemata noorel rinnal,
on puhast hoitud kobuneiu . . .
Mu dele . . . ma sooviksin nüüd sulle,
et, kodu tülles werewooludest,
sind leiaksin ma karvkest, terwelt jää-
ja puutumata elu wooludest.

Edjawäljal.

Karl Kaasik.

Õitlastega ühinenud Greeka wabatahtliste waatlemispunkt.

tema järele ja palkusiwad tale oma küünlasarnaseid õisi. Ja puu otsades wuristasiwad warblased. Koguni teissugused oliwad nad kui muidu, nii läikiw-pruunid ja mahehallid- ja häälitsemine oli nii petlik, armas. Mustaräästa lastist rippus pikk õlekõrs wälja, see kadus pikkamisi ja räästas tuli läwele ja ehtis ennast. Väbi lehtede, mis tafa liukusiwad, langes päikese kiir tema sulgedele. See puistas tema läikimusta sulgedele rubini ja smaragdise.

Elli oli päris ehmatahes taganenud. Kui ta linnas rullkardina üles tõmbas, siis nägi ta uulitsa-raudteed, mis all mööda wuras. Ja päew otse hoidis ta eesriided kinni, et „tema“ mitte sisse waadata ei saats, kui ta kodus oma kirjutuslaua juures istus.

Rastaniapuu all õues seisis tädi ja sõitis sulgloomi. Alles udusulgis kana- ja pardiposjad sõbasiwad tema jalge ümber. Suikesed lendasiwad katusest, kaagutamine ja piiksumine kostis alt üles — lai, woogaw laene noort elu.

Kellegil ei õlnud aega noore, lahwtu linnaneiu jaots nüüd kewadel. See oligi tänawu hilja tulnud, nii et tööga ruttama pidi. Elli oli terve päew otse suures aias üfinda. Seal oliwad puud ja põesad nii kaswanud, nagu nad tahtsiwad, ja jettjaadit kui need loodusele tagasi olid antud, oli see temaga oma küllusemängu alganud, ja otse praegu pidas see temaga pulmi.

Noor küllaline nägi seda. Peaagu kartlikult käis ta põesalt põesale. Mii palju elu oli tema ümber, et ta riided oma ligi tõmbas, et mitte sellesse puutuda, nii palju õitsemist, et ta hinge kinni pidas, jett et ta mitte kõike seda rasket lõhna enefesse juua ei wõinud. Sirelid, mida kunagi ei

õlnud murtud, oliwad üksteise üle kuhjanud, nagu õlets torm neid kokku puhunud. Kartisid ja tulbid oliwad wanamoodi peenardelt muru sisse wäljarännanud ja seisiwad nüüd seal roheline kessel ja hõljusiwad end oma sitgetel wartel.

Alguses noppis linnaneiu kõik känd lilla täis. Siis aga hakkas tal nendest lahju, ja ta kandis nad allika juure. See nirisest õõd ja päewad ja woolas ärasammaldanud kiwist anumasse, tema küllus oli selle aianurga niiskets teinud ja meelepea-lilled surusiwad end wastu kiwiafjat.

Sita tuliwad linnud jooma, kui nad end wäsinuts oliwad laulnud. Seal kuulas neiu neid kõik este. Kõik tundis ta nime järele weel lapsepõlwest saadil. Kuid tema jüda ei õlnud nendest enam midagi teadnud. Nüüd teretas ta neid kõiki kui wanu sõpru. Ta leidis madalas põesas linnu pesa, ja kui ta imewälkseid munakefi waatles, woolas tale kõik weri südamesse.

Nüüd walwas ta pesake järele ja raamat, mida ta iga hommiku aeda ühes wõtnud, tuid weel kunagi awanud ei õlnud, jäi nüüd päris tupp. Majas olles tundis ta ennast liig elurõõmsate sugulaste seas kartliku ja wõera olema. Mias aga pühitset ta suurt looduse pulinapidu ühes. Ta leidis ka weel windi ja kabliku pesad, ja rähna wana õõnisa õunapuu õõnsusest. Tema filmad waatasiwad aga nii wagalt, et ta ühtegi ei ektitanud, ja laulikud hõiskasiwad tema ümber, kui ta warjulise tamme all istus, mis oma isakate tolmuga tema peale alla puistas. Ühe madala otse oli ta lord alla tõmmanud, filitas peenete, punaste

Bernhard Wetter,
Narva.
Segewas sõjaväes.

Aleksander Groszfeldt,
Sartu w.
Georgi IV järgu auraha.

Oskar Riist,
Tallinnast.
Segewas sõjaväes.

Mihkel Kaur,
wabatahtl. Tallinnast.
Kuulipildijate komandos.

Gustav Lindemann,
Narva.
Segewas sõjaväes.

isaurvadega üle emalate ja naeratas. Looduselugu oli teda koolis iseäranis huvitanud ja tunnistuste peal oli seal alati "väga hea" seisnud. Tema magamisetoa atnad seisivad terve öö lahti, ehk ta küll kunagi enam nii sügawaste ei maganud kui esimesel ööl. Ta oli kaua ärkvel ja kuulatas wälja öö häälest.

Selle eest magas ta wahest lehkpäewal aias päitefreund, mis nii ootamatalt tuli ja imelikult kosutas ja täis nägemisi oli. Iga päewaga läksivad tema palged punasemaks ja filmad säravamaks. Kuid linnupestadesse waadates oli tema pill nii mahe, et need teda sugugi ei kartnud.

Kord rääkis tädi laua juures, tiidrut olla tale jutustanud, et pääsute wõerastetuppa ahju kohale pesa ehitama hakkawat. Seda mustust ei tohtiwat ometi mitte lubada. Seal läks Elli tumepunaseks ja palus pääsute eest. Kuid tädi jäi oma nõudmise juure kindlaks.

"Sa oled wist armastama hakanud, et nii pesade ehitamise poolt oled?"

Pääsute oli juba tema armsaks toa feltfilisefeks saanud. Ta oli pealt waatanud, kui lind toas kohta oli walinud, kuidas ta müda nõlga wahel sötkus ja õrna rinna wastu algawat müüri sirus. Juba loidu ajal oli ta üle tema woodi lemanud, nii et ta tiiwade tuult oma filmaripsmetel tundis.

Nüüd, kus tiidrut ihe luua tõusega terve nädalatoõ hawitanud, pani ta aina kinni. Seal sirus lind oma walge rinna kartlikult wastu ruutu, ja mustad filmad offsiwad. Nii palju kui ta ta nolaga täksis, neiu ei awanud akent. Sinnuke oli meeleheitel. Ta oli ihe lootuse kaotanud, armastuse lootufe.

Uhel päewal leidis ta õunapuu õõnsuse ees, milles kirju rahn elas, mahapuistatud sulgi, ihe tiwa ja paar sabajulge, ja august rippusiwad pesaräbalad wälja, nii nagu tige kasikapp neid wälja kiskunud. Jälind lendas haledalt häälitjedes ümber ja tuli ilka jälle pesa juure tagasi.

Seal mõistis neiu sügawat armastusewalu. Nüüd ei olnud tema uneta ööd enam rahulikud, waid täis rahutust. Et pääsuteft sissetulemast keelda, oli ta kõrwaltoa ukse awanud, mille atnad aeda käiswad. Seal laulsiwad ööpikud terve öö. Seda ei ole weel ükski luuletaja wälja saanud ütelda, mis ööpik teab.

Ja ükskord, kui ööpik nii südant sulatawalt nuttis ja hõiskas, ei kannatanud neiu enam toas wälja. Ta tõusis üles, tõmmas kingad jalga ja astus trepist alla. Ceskojas rippus postitast, mis hommikul toodud. Tasa kobas ta läbi aiakaali ja pööras wõtme ümber. Üks kriukus, ja neiu jäi ehmatades seisma, nagu oleks ta keelatud teel. Kuid kõi magasiwad pärast palawat päewatööd, ja keegi ei kuulnud teda.

Ja nüüd astus ta wälja hõbedast kuwalgele teele. Tale näitas, nagu magasiwad kõi linnud. Raste rõhus rõhukõrred longu, ja nartsisid hoidsiwad pead norgu. Kuid lillede unenägu oli kui magus lõhn, ja lähedalt firelipõesalt langes see neiu peale alla nagu raste mantel.

Ööpikud aga hõiskasiwad. Wõib olla, et ta kas kuskil nurga taga luuras, nende kallale largas ja kõi kinni pigistas, millest nii määratu hääleküllus woolas. Nende ilu oli nende laulus ja elu öös ja selles, mis nii saladuslikult inimeste südamesse woolab. Neiu, kes neid häälest kuulas, wärises ja ringutas käsa. Ja siis ütles ta koguni walju häälega: "Jah".

Kõi pöesad tajasiwad sellest wastu. See oli nagu lõhnade wastutaja. Ja ööpikutele sai see uueks põhjustooniks, mida nad edasi landsiwad kuni pööritava kõrguseni. Kui neiu hõbedasel kuutiirte teel jälle tagasi sammus ja aiawarawa kinni pani, wärises ta nagu palawikus. Kuid ta ei kartnud enam, et keegi teda kuuleks, ja pööras wõtme julgeste ümber. Wõõdamines tõmmas ta paitades üle postitasku.

Ja omas toas kordas ta weel taseft, nagu tahaks seda unesse ihes wõtta, mis nüüd tulema pidi: "Jah!"

Elk. L. Grosfshmidt.

Soo elanikud.

Kirjeldus eesliinilt.

Sügawas ja laias M. soos, kuhu mõni aasta tagasi ainult pöder oma tergete jalgadega wõis pääfeda, on nii kui salalikult äbarikute-kastede ja firgete mändade all suured mulla ja mätaste kogud näha, millede wahelt suits illes finise taewa poole tõuseb.

Mõned nendest on kümne kuni wiieteistkümmne sülla pikused ja korralikult reas, kuna mõni ainult paari sülla pitune on, ja nii kui häbelikult suuremate reast wäljas seisab.

Need on eesliini soldatite ajutised kasarmud, mida nad endile lähinewa talwe wastu külma kaitseks walmistanud, ja nende ehituse sisseem ja sissejate on üsna algupärane: Umbez poolearsina sügawusele maa sisse on nii lai kraaw kaewatud, kui see eluruumiks on tarwis arwatud olema. Augu äärde on paar rida palka paigutatud, palkide peale poolpiisti ridwad ehk latid, mis ülewal katuse moodi kofku puutuwad. Latid on palku sambalorruga kaetud ja peale on weel paks mullakord loobitud.

Onnifeft otjast wiib kirwega männipalkudest tahatud uks eluruumi, kus ihe sein aäres palkude otja tehtud teiwastest magamisefasemed seisawad, mis kas heinte ehk jambalaga on kaetud, et pehmem magada oleks, kuna teine sein sabulate ja muu kribu-kraabu kraami tarwis on. Rest onnifeft seisab kas mätastest tehtud ahj ehk wana plektpang, millesse ööfeks ödguwad söed toodakse.

Nisjuguje "külatefe" peale on eemalt kumis lõbus ja huwitaw waadata, sest onnifeftest wähe eamal on palkude otja kuuseokstest katustega tallid hobuste jaoks tehtud, mille all tugewad ratjawäe hobused nii kui uudishimulikult soldatite tegewust filmitewad, kes onnifeft ees tuel omale

August Kikkas,
Tallinnast.
Tegewas sõjaväes.

Reinhold Kosin,
Kajepatt.
Käest haavatud.

Johannes Lepp,
Jamburist.
Tegewas sõjaväes.

Rostaw Rumma,
Tallinnast.
Kirjutaja tegew. sõjaväes.

Eduard Piilbaum,
Sarjumaalt.
Tegewas sõjaväes.

lõunaks suppi keedavad väikeses maffkatlateses, mis igal ratsanikul tingimata ühes peab olema.

Tihti on üle hobuste lendama kuuli wingumist kuulda, kes, seda kuuldes, tõrwad pahajelt pea ligi tõmbawad ja ninaga lööwad, kui tahaks nad enestest kärblasi eemale hütutada.

Kui aga ligidal joos kuul lõhledes raskatab, siis wahiwad hobused, tõrwu piisti ajades, pragina poole, nii kui küsides: „mis mürts see küll wõib olla?“

Niiuguseid külastest on siin palju. Siin seisab terve diwisjon ratsawäge, motofillistide bataljon, jalgratta roodud, raste ja kerge suurtüki batareid ja veel palju teisi.

Meie mullaküladesse wõib hagude peale pattudest teatud ja liiwaga sillutatud teed mööda pääseda,

Sagedaste on siin ka metsloomi märgata, waatamata selle peale, et tihti rabades suurtüki mürrinat kuulda ja kuulide lõhtemist näha on. Ja ka ussa on siin wäga rohkesti näha, ehk neist küll suurem jagu oma talweurgastesse on pugunud. Veel eila rõhus Ulejoe Oswald, kes püsiga metsküsi käis taga ajamas, neid roomajaid elufaid wiis tükki ära, kuna ta kuenda meile „õhtuks praadida tõi“, nii nagu ta ise ütles. Toodud „praad“ oli ka üsna tubli pois . . . üle kolme jala pikk, pählikoore karwa, ja wõnkles rahutult kepist tehtud näpise wahel, nii kui oleks tal paha meel, et pea „tangide wabele“ juhtus, pealegi waatas ta nii tigevalt oma wäikeste, hiilgawate filmadega meie peale, et praadimise himu sootumaks kadus.

Clame kaunis ladufaste ja päris „isaija wiisi“, ehk küll wäga tihti suurtükid meile elawalt meelde tuletawad, et eesijadel niiugused mürrakad päris tundmata olid. Meil on siin joos „tükke kodust“, sest siin on meid kuus Cesti poisid ühte korterisse kogunud, mille meie oma maitse järgi „kõtku lõime.“

Muusika on meil kah . . . wana truu kodust toodud kannel, mille Behemetsa Raarel kodukäigul ühes tõi, ja Sdrajoni Rosta kolmeregaga löötsapill, mille ta hiljuti Ulda Cedile ära müüis. Nende helide saatusel lõõme meie pea iga õhtu oma majafestest ees platsil „Wiru waltsi“, mille tõttu naabrid teistest majafestest ja külastest hulgani kõtku jooskewad, pärani filmil ja suudel meie lõbu pealt waatawad, tihti soowi awaldawad, et meie ka „kamarenskit ja kasafokki“ mängiks.

Jah, oleks ka Tiute siin, kes tantsu liiia aitaks, Mari, kes suppi keedaks, ja Ann, kes riideid paikats ja peseks, siis tunneks end pea kui kodus! — — —

Paar päewa tagasi piilibis waenlane meid ilusal õhtul oma kihwtise gaasiga kostitada, mis temal aga luhta läks, sest et tuul poole temale tagasi kandis, ja pealegi on meil igalmehel gummiist piklade torudega peatoid, misfugused meie niiugusel juhtumisel wiibimata üle pea ksume, ja siis, läbi klaaside nende sees wahtides, saksa „roheline auru“ üle omale tajatesti habemesse naerame, sest rääkida on läbi

nende raste . . . Ka hobustele tõmbamise filmapilt selle tarwis õmmeldud ja weega märjaks niijutatud kotid pähe, nii et nad päris naljakat pilti endist andsid, nii kui oleks nad endid Kadripäewal Ruustatu alevi näofatte pidule walmistanud. . .

Õhtul, oma algupäraliste woodikeste peale sooja waiba alla pugedes, paneme konserwitoosist tehtud lambikele tule otja, ajame ninaotsad waiba alt wälja, ja puhume magusat külajuttu:

„Raarel, mis pagan sa täna seal soos puperdasid? . . .“
„Ah; mis ja veel küsid . . . kui nägid — ole wagane!“
(Raarel, kes polgu kantseleisse kirjade ja ajalehtede järele otseteed läbi metsa tahtis minna, libises õnnetul kombel kiinalt rabasse, kust ta ainult suure waewaga ja pdefastest kinni hoides end wälja kiskus, sest ta oli poole tehani rabasse libisenud.)

„No veel . . . wagane . . . Sul tuli ikka päris Jumal meelde?“

„Sehehee . . . ja ei saa aru — ja ei tea pooli asjugi! — Ta ei ole ammu wanni saanud ja arst joowitas eila koduigatjuse haiguse wastu „joowanni“, mis kõigeparem rohi olewat . . . iga nädal kolm wanni. Saad nüüd aru?“

„Sul oli wististe Hilda kiri tasus — kas sai märjaks?“
Küsid keegi osawõtlik-nõrkival toonil, mille peale teised naerna plahwatawad.

„Mis sul Hildaga asja . . . ise loeb Ella kirjasi nii kaua, kui veel tükkifused toos seisawad, aga teist on mees nõrkima . . .“

„Waata — waata, Lõtku Adami süda põleb. Suu on lahti ja päris suits tuleb wälja . . . tooge ruttu külma wett!“

„Ranname rabasse . . . küll seal kustub ja jahub . . . Sahahaa . . .“

„Kas Adam teile joola nina otja on raputanud . . .“ Jõnab pahajelt Adam, kes suud laiali ajades „suigatama“ oli jäänud, ja keerab teise külje.

„Noh — ehk aitab, wennad, jätame loba, ja laseme wähe nahka filmade peale — hommiku iseenestest mõista warane ülestulek hobusid fõötma — ja, wõib ka wäga wõimalik olla, et üleaedne meid veel õffel jalule ajab . . .“

Bea on „woodibest“ ühetasane norskamine kuulda, mille selka tihti mõni: Maali ehk Miili kõlab — unes räägiwad kodumaalt kaugel wiibiwad soldatid oma kallimaga. —

Õlki on tume mürrakas ja pahajelt läbi hammaste litjutud sõnad: „ptiit — kurat“ kuulda — see oli wana habemil Lutu Zuhani, kes end unes woodist maha libistas.

„Mis ja, pagan, kolistad — ei lasse magada! — Wististe hammustas emane tõi, et walus oli ja woodist wälja largasid?“

„Sehehe . . . Zuhani nägi unes, et naine muju tahtis anda, ja tahtis pead ära pöörata — tal on ju wana ja inetu naine, kes pealegi sibula wenelasega sehwoti lõbb . . .“

„Digu ilus ehk inetu, aga sul teba ei olegi, ja kui ka oleks — sinuga ei wahtetaks iialgi, kas wõi tule ise peale tauba . . .“

Inglise laager maapealses paradiisis — Mesopotamia imeilusas oasis.

„Di oi isatene — küll limpsaks teelt, kui kätte saaks . . .“
 „Ah, mis ja jorad . . . limpsawad praegu ilma minuta, ära selle üle muretse — waata, kui kodu jõud ja naist hakkad võtma, saad ainult naha ja kondid . . .“

Salakult kohisewad kased ja nii kui naeratahes waatab tuu sinijes õhus lendawate pilwetikeste wahelt alla . . . igatsuses ja raskuses wiibivate liituwate kogude peale, kes oma aega, mis nii igawaks ja piinawaks tipub minema, nalja ja õhifuguste wiguritega piinawad lõbusa maits teha, ja tihti kõige lobujamad ja mureta sõnad jeltsi-meestele räägiwad, mille üle nad ise kaaja aitawad naerda, kuna aga kõige sügawamas südame põhjas põlew igatsus kodu järele pesitseb. Kuu aga naeratab kõrgelt taewa wõlwlilt, nii kui tahaks taelda: „ärge püüdke mind petta — minu waade on küll tume, aga siiski loen ma teie sõnadest kõige salajamad mõtted ja saadan nad kohisewa tuulega teie kaugele kodu, kus ta teie igatsustest teie kallimale jalajail sõnadel jutustab.“

K. Kaast.

29. 11. 16. Eestiinil.

Minu ettepanek uut ühisust asutada, mille järele inimesefugu juba ammu tartoidust tunneb.

Raljakõne.

Wiimaste aastate jookul on igasuguseid ühisusi asutatud. Igaihel nendest on oma eesmärk ja piilawad ühiselulijest oma liitmetele niisugust kasu luua, mida üksik inimesel wõimata on omal jõul soowitawale täiusele wiia. Siiski minu arvates on kõigi nende uuenduste alal veel üks wajakadus, mille järele inimesefugu juba ammu wajakadust tunneb, mida aga ühisel jõul wäga kergeste kõrwaldada wõiks, hoopis filmapaari wahel jäänud.

Tõsine kaastundmus ja õiglane tahtmine ennaft oma ligimese eest õhwerdada, kaowad ikka rohkem ja rohkem ilmast, ja mis weel selle nime all meie filma puutub, ei ole midagi rohkem kui auahnus ja wariferline omakasupüüdmine.

Wiisatad inimesed julgewad praegusel ajal weel waewalt heategevusest oja wõtta, ajatirjandust kartes, kes kõik meie elu ja olu wiimase peensuseni tähele paneb ja siis, kui tal wähegi mahti on, awalikult teeb, nõnda et paremal käel ta kõige paremal tahtmisel wõimaluust ei ole pahema käe tegevust, nagu seda meie pühatri nõrab, tähele panemata jätta.

Ei wõi kugugi salata, et meie päewil heategevusi niisugusel haawawal wiisil paljastakse, et õrnatundeline inimene enne kasslorba põhjalikult järele mõtlema on sunnitud, kas ta oma ligimest päästma peab wõi mitte.

Kui seda kõike nüüd arwesse wõtta, siis tuldas aegamööda õigusele, et find igast mõistlikust inimesest wälja naerdaske, kui ja waljuste tõendada julgetks

1) et ja oma sõbralt tahad raha laenata,

2) et find su heade omaduste pärast armastatakske,
 2) et ja waest naist tahad kosida, kes sinu pärast kelegi rikka kosilase maha olewat jätnud jne. jne.

Seda kõike filmas pidades oleks kõige ülem aeg selles asjas korralduft luua ja, ma teen sellepärast järgmisi ettepanekuid:

Punkt I. Enesearmastus pärib jälle oma aukoha. Sellest päewast peale olgu igaihele selge, et enesearmastajal inimesel kõigist teistest inimestest kõige rohkem südant on, sest et ta ennaft tdeste armastab, kuna aga seda weel kugugi tõeks ei ole tehtud ja faktilisest ära näidatud, et tema wastane oma kaasinimest armastab.

Sellest leiame siis oma teooriale loomuliku aluse.

Ligimesearmastus, isegi niisugusel puhul, kui ta tõsine ja wõltsimata on, ei paku kõigil alal mingisugugi ijeärakist teenust. On ju üleüldiselt teada, et ligimine ennaft meile alati ainult oma parema ja meeldiwama küljega näitab. Tahab ta meis kaastundmust äratada, siis on ta mahe, wastutulew, wiisakas, aus, armastajewääriline — ta wajakab hoolega oma wigu ja laskeb oma wooruslikust külge meie ees hiilgada. Niisuguste määruste alal ei ole teda kugugi raske armastada, ja ta kõige kiillem ja õswõtmata suda muutub ilma suurema raskuseta tundeliseks.

Uga ennaft ise armastada, ma mõtlen olewust, kes ennaft meie ees mitte ei moonuta, teda meie kõige sügawama peensuseni tunneme, kellest meil kõik halbtused, kõik kurjad talduwused, kõik patused mõtted tuttawad on, kes mingisugust suuremeelisest tegu täide ei saada, ilma et ta meilt selle kohta nõu küsiks — olewus, kes meile mõnikord naeruwääriline, sagedaste isegi wastik paistab olewat — seda olewust armastada, kõikidest kõige rohkem armastada, selleks on tdeste suurt ja tundeliskit südant waja, mis enesesje nii palju armastust mahutada suudab.

Ma lähen nüüd oma teise punkti peale üle, mis minu uut, moraaliskit konstitutsiooni kättada piilwab.

Punkt II. Wõistest, et sõprust tundmuseks peetakse, tuleb täieste kõrwaldada.

Punkt III. Teda wõetatke ainult weel kui sotiskit tarwidust arwesse, tema aset täidab ühisus, teda julgelt usaldada wõib ja kellele tema abiandmise suuruse järele tasu makstakse.

Punkt IV. Uus ettewõte nimetaks ennaft „Inimesefoo sõber“ ehk „Südame kreditühisus“.

Punkt V. Ühisus „Inimesefoo sõber“ teeks omale kohugetks, igale liitmele, kes teda oma usaldusega austada tahab,

kõigis niisuguseis asjus abiks olla, mida tänini harilikult ainult oma sõbradelt nõuti.

Punkt VI. Lehed, milles tajumaksu suurus üles võetud, saadetakse peale esimest peakoosolekut igale liitmele koju kätte.

Ühifuse operatsioonid oleksivad kõige viimase võimaluseni aujad ja korralikud.

Ühifuse eestseisus seisaks koos neist inimesesõpradest, kes awalikust elust täieste tagasi on astunud. Agenti walitakse ja võetakse ühifuse teenistusesse ainult niisuguste inimeste seas, kelle närvisüsteem kestwa walu ja kurbuse mõjul õnnetundeliselt on muutunud ja sealjuures elust kogutud kogumuste läbi iga teise inimese peale kahlaselt waatawad, mis neile võimaluse annab kõikide wastu ühesugusel määral kaastundlikud olla.

Agentidel on ülesandeks ühifuse liikmeid trööstida, lõbustada, nendega ühes reisida, neile tarwilisel korral kahe-wõitluse puhul sekundantideks olla jne. jne. — ühe sõnaga, nad peawad abitarwitajatele seda kõige pakkuma, mida wiimastele tänini nende sõbrad on pakkunud.

Agendid saawad oma kindla palga; ainult need, kes veel mingisuguseid isearaksti nõudeid peawad täitma, saawad selle eest eratafu.

Nüüd lubage mulle seda näituste waral lähemalt selgete teha.

1. näitus. Keegi on harjunud igal hommikul oma sõbraga kusaqil restoranis einet võtma. Sagedaste ei ole tema sõber temale aga sugugi meele järele, sest et ta sõber alati lõbusas tujus on, kui ta enese kurwas meeleolus tunneb olewat. Neil päewil, kui tal tahtmine on kõigest asjadest rääkida, jutustab sõber talle teatrinalljasi; on tal aga lord tahtmine lõbusalt juttu westa, seal ei taha sõber jälle muud kui surmast ja wiimsest päewast rääkida.

Ühifus on seal, et teda sellest piinlikust seisukorrast wälja aidata. Tal tarwitseb ainult igal hommikul ühifuse asjaajajale teatada, misugune tuju tal on ja ühtlasi ka seda, misuguse aine üle ta kõnelema tahab. Ühifus saadab talle kõhe ühe ametniku, kes täpisealt seda eestawa täidab, mida ta ise ettekirjutanud on. Agent sõõb ja joob temaga ühes, ja kui ta järgmisel päewal teises meeleolus on, siis saadetakse talle jälle teine mees, kes temaga meelisel ja keeleliselt täieste ühesugune on. Peab agent teda aga sinatama, siis on tal selle eest piisut liatafu maksta.

2. näitus. Teie tahate lõbureisi ette võtta, igauks teab, et reissifilise walik üks kõige raskematest on, sest reissimine on peaaegu samasugune intiline ühine-kui abieliu, ja maitsete lahkumine on niisama meelt-pahandaw kui abieluski. Tunneb teie sõber seda maad, kuhu teie reissima lähete? On teie sõbral ka samasugune maitse kui teil, meeldiwad temale ka need kohad ja wanad ajaloolised ehitused, mis teie rinnus waimustust äratawad? Kannatab ta palawust, kui teie lõunamaale reissite? Suudab ta külma wälja kannatada, kui teil himu on põhjamaale rännata? Eil Niisugust mitmekülget sõpra ei leia teie kunagi.

Niisugusel puhul tuleb teile jällegi ühifus appi. Ta saadab teie juure ühe hingeteadlase, kes teie meelelaadi, teie kalduwust, wõimisi ja peajasjalikult teie närvisüsteemi uurima peab ja sellest ühifuse asjaajajale teatab, kes siis nende kogutud teadete põhjal teie tarwiduste järele reissifilise wälja walib ja kaasa annab. Muudate teie oma reissifilise ja fattute niisugusele maale, mis teie reissifilisele tundmata, siis saadetakse teile kõhe jälle teine mees, kes ka seda ulesannet karwapealt täita suudab.

Oma reissifiliselega ei fattu teie kunagi tülisse, sest et temale tema taju alles peale reisi lõppu wälja maksetakse. Tema meeleolu ja tuju ei muuda ennast kunagi; kui teie haige olete, rawitseb ta teid nagu ema; kui teile kallale tungitakse, on ta kõhe teie kaitsemiseks walmis. Kui tarw tejuht annab ta teile iga tähelpanemisewäärilise asja üle, mis teie reissiteel silma puutub, põhjalikku seletust. Tunnete teie wõersil wiibides igatsust kodumaa järele, siis mõistab ta teid rahustada ja teile selgete teha, et tema rinnus truu ja armastaja siida tuksub, mis teid igasugusel juhusel trööstida ja waigistada wõib.

Arablaste mäts türklaste wastu. Arablaste tüüpused.

3. näitus. Teid on kolmeteistkümme lauas. Ühtselt hädaldab keegi, et arw kolmeteistkümme head ei tähenda ja lähemal ajal kellegile teie seast õnnetust wõib tuua. Teie telefonereite ja ühifus saadab teile mehe, kes lauas-olejate arwu neljateistkümne peale tõstab. Ta on juba wanapooles mees wäga auwäärt wälimusega; ta on waitne, sõõb palju, ei kuule midagi, mis tema ümber räägitakse, ja kui ta ka teie kõnet juhtumisi kuulma peaks, siis unustab ta seda jälle kõhe. Peale magusa sõõgi lohkub ta kõhe lauast, ilma et teil kartat tarwitseks, et ta teiega veel üheskoos lõbusama ehl kaarta mängima jääb.

4. näitus. Neljas näitus näitab meile wahest ehl weel paremine, kui elmised, seda moralilist otstarbet ja praktilist kasu, mida minust kawatsetud kreditühifus teile pakuda wõib. Siamaale kujutasi teile ainult ette, misugust ainelist abi teil ühifuse poolt loota on, mida harilikult sõbralt nõutakse, ilma et sellega ka hingelised tundmused kaasa oleks mõeldud. Nüüd muutub aga ühifuse ülesanne ja misjonitöö weel suuremaks ja heategewamaks. Ta on elulusilisi lõbustanud, aga ta suudab ka kurbadele ja leinajatele troosti pakkuda.

Kui teie, mille eest küll taewas igauht kaitstu, mõni-kord kurbtust ja leina olete tuuda saanud, siis tulite wist ka arusaamisele, et walu ja lein mitukorda suurem on, kui ja oma tundmuse alla suruma peab ja oma kurbtust kelle-giga jagada ei wõi. Mure ja kurbtus muutuwad siis salaliselt piinaks, inimene on sunnitud oma pisaraid warjama, ja see närib hinges ja südames nii sagedaste, nii et mõnigi õnnetu nõrgameelselt on jäänud, sest et ta mitte nutta ei wõinud.

Kui sagedaste on inimene sunnitud oma walu sõbra eest warjama, sest et wiimane tema hingepiinast aru saada ei suuda; kui sagedaste teeb ta find weel nukramaks oma ilbete troostifõnadega. Kui sagedaste on meie kannatused niisugused, et ilm sellest aru ei saa ja meie kõhta ainult naeratades lausub:

„Oh ja oled suur laps, see läheb warsti mööda; ma olen weel palju rohtem kannatanud ja ei ole ka ära suranud.“

Ja siiski tunnefid ja niisugusel filmapilgul tarwidust kaastundliku südame järele, ja tahaksid ennast oma sõbra kätte wahela wistata ja tema pisaraid sinu omadega woolamas näha.

Kanada neu wabatahtlikuna liitlaste väeridades.

Alga waadate, — seda südant, neid käsa, neid pisaraid muretseb ühjus heameelega sellele, kes selle järele tarvidust tunneb. Sul ei tarwita enam oma kurbtust saladuses hoida ja wõid kõi oma sõbrad Pipramäele saata. Niipea kui saatus sind õnnetult on tabanud, kirjutad wõi telefoneerid ja kohe ühijusele: temal on sarnaste tarviduste jaoks trööstijad agendid, kes nagu reissifilistidki oma töövääratuse järele taju saavad. Need usalduse- ja armastusewäärilised inimesed nutawad sinuga, hiiawad sulle: „Julgust, minu sõber, julgust!“ ja mõistawad nii liigutawaid ja südamlitka sõnu leida, nii et teie ennast täieste wälja nutate ja südamevalu peale selle kohe ära kaob.

Meelehead ehk nõndanimetatud jootraha ei anta kunagi. Ma wõiksin niisuguseid näitust wõel sadandeid ette tuua, aga mis jaoks? Meie aastafajal, kus käsitöö masinatega kõrwale tõrjutakse, miks ei wõi siis nüüd südametaset ka kreditühisus täita? Teie leiaksite wõel nii mõneski muus asjas abi ja toetust peale nende näituste, mis ma teile siin täna awalikult olen nimetanud.

Kui teegi sõber meid petab ja meid ära annab, siis oleme sunnitud oma walu ja häbi wailfekt kannatama, sest ei ole ühtki kohtuhohta, kelle läbi meie oma sõbralt kahjutasu wõikime nõuda. Alga niisuguse ühijuse juures, kus wastutaw eestseisus eesotsas seisab, ei wõi säärast meelepaha kunagi ette tulla.

Paljudele näitab ehk minu ettepanek pöörane, mõttewastane ja hoopis wõimata läbi wiia olewat, aga ma usun kindlaste, et just need, kes mulle praegu wastu waielda tahakswad, endid eimestena aktsionäridena selle kreditühijusesse wastu wõtta lasakswad. U. S.

Meie Matsi järgmine (116.) sõjanummer ilmub 5. nowembril.

Suhtru kombinatsioon.

„Kas teie ehk ei tea, mispärast siin enam Susserowitshit näha ei ole? Alles wõel hiljuti lonkis ta igapäew siin kohwimajas, lõunest kuni õhtuni, aga nüüd ei ole tema haifugi enam.“

„Mispärast Susserowitshit näha ei ole? Sellepärast, et ta ennast wälja kirjutas! Teate, mis tähendab wälja kirjutada? Näituseks: mina ja teie lesime hospitalis, wõodid on meil kõrwuti; kokkuhoidmise pärast teeme hommituti järgemisi teed, täna panen mina oma patist teed teema wee sisse ja jooma seda, homme panete teie oma patist ja nõnda edasi; ühel ilusal päewal ätleb arst minule, et ma terwets olen saanud ja sellepärast ennast hospitalist wälja kirjutada wõin lasta; näete nüüd isegi, kui ma enese wälja olen kirjutanud, teie aga wõel jäite, siis ei hakka ma juba enam hommituti hospitalis käima teed keetmas ja teiega seda joomas. Nõnda on lugu ka Susserowitshiga; ta tegi äri, läks rikkaks ja ei läi enam kohwimajas. Ta kirjutas ennast wälja!“

„Ja hästi rikkaks sai?“

„Nii hästi, et tal nüüd kulbuur on, ja igapäew lõunat sööb, aga alles hiljuti oli lugu wõel nii, et kui ta täna lõunat tahtis süüa, siis alles homme söi. Rikkaks sai ta sellepärast, et tal peaaud töötawad. Mäletate, Hamletti ütles omal ajal: „Ei ole maailmas midagi wõimatat, kui aga peaaud töötawad!“

„Minu teada ei ütelnud seda mitte Hamlet, waid Matbet.“

„Olguigi minu pärast Matbet, Landsmann wõi Kreefmann, ükskõik kes ütles. Peaasi on, et Susserowitshi peaaud töötasid ja ta nüüd hea järje peal on.“

„Wõi nii! Alles tuli linna wiiskubega ja nüüd korraga . . .“

„Ei, mitte just üsna korraga, kuulake, kuidas lugu oli. Petrogradi naabruses on üks suur linn, kus palju sõutaid todanikka, ja kullawihma aina sajab. Ma seda linna teile ei nimeta, sest et nimi asjasse ei puutu. Mõne aja eest loeb nüüd Susserowitsh siin kohwimajas ühe laua taga ajalehte ja leiab seal seest, et seal linnas ei poodides ega ladudes üksteiski suhkurt ei ole, ei komptwetta, moosi ega isegi mitte siirupit.“

„Alga paberossa?“

„Paberossa oli wõel.“

„Andke mulle siis üks.“

„Sähke pabeross, aga tikku mul ei ole, ja kuulake edasi. Susserowitsh jäi omaette mõttesse ja läks siis mõõda linna inimest otsima, kes temale mõne päewa peale kümme ehk wiisteistruht rubla laenaks.“

„Kas usaldaks Susserowitshile isegi kümme ehk wiisteist rubla laenata?“

„Korralik inimene muidugi ei anna, ja igalpool pöörati temale felt, kuid ta awaldas oma plaani ühele läbikukkunud politseinikule, kes nüüd „elawa kaubaga“ äri ajab, see astus temaga kompaniisse ja andis raha.“

„Ja tema sai raha ja tegi sääred?“

„Seda oleksin mina ehk ta teie teinud, aga mitte Susserowitsh: Susserowitsh sõitis selsamal päewal sinna linna, kus suhkrunälg oli walitsemas, ja käis wiis-kuus suuremat kauplust läbi. Jgas kaupluses küsis ta peremehelt: „Tahate wagunitäie suhkurt?“ ja iga kaupmees wõttis tema kaela ümbert kinni ja ütles: „Olge head, andke, aidake hädaft, ükskõik misuguse hinna eest!“ — Misugust tahes hinda Susserowitsh wõtta ei tahtnud, waid nõudis omale ainult rubla puuda pealt peale takshinna ja wõokulu kiiemist.“

„Mõistan juba, mis edasi tuli, ta wõttis käsiraha ja . . .“

„Ei midagi sellesarnast: kaupmehe sõna, et ta kauba wastu wõtab, on niisama hea kui käsiraha, ja Susserowitsh tegi ainult ärilise kombinatsiooni, mitte aga pettust.“

„Imelik!“

„Kuulake. Kaupmeestega kokku leppides, läks ta kohalise ülemuse juure. Ülemus wõttis ta wastu, silmitses pealaest jalatannuni ja küsis põlastawalt: „Mis te soowite?“ Susserowitsh seletab, et temal on suhkurt laatsaretide, see-

lõide ja teiste heategewate asutuste jaoks katskimmend kopikat puuda pealt alla taffihinna, kui wiis wagunit tellitakse. Etotja teda ei usnud ja taheti isegi teenrit kutsuda, et teda wälja wisata, kui ta aga päris wormilikult kümme tuhat rubla kästrahaks pakkus, mis jäi kis ülemusel teha?"

"Mis muud, kui kaup kindlaks teha!"

"Ometi kord mõistite ka dieti, pähte, selle eest teile weel paberofs."

"Täna."

"Kui wormilikku kaubalepingut hakati tegema, tingis Susjerowitsh omale järgmist wälja: ülemus on, esimene, kohustatud wagunisi muretsema järjekorras wäljas selle nii tähtsa tarbeaine juurdeweots, teisene, kui selguts, et suhtur alawäärusline on, on Susjerowitsh kohustatud wiibimata teist suhtur muretsema, ja kui ta teine saadetus halb on, kaotab Susjerowitsh terve oma kästraha — kümmetuhat rubla! Saate aru, kus see kriige nüüd seisab?!"

"Ei."

"Kõhe saate aru. Ülemuse eraorralise palwe peale anti Susjerowitshile wagunid. Susjerowitsh sõitis ise esimese rongiga Kiiewisse, tuli kahe päewa pärast tagasi, ja weel paari päewa pärast tulid ka juba wiis wagunit suhtur. "Suhtur on päralt jöudnud," teatab Susjerowitsh ülemusele ja tõmbab sealsamas proowi taskust wälja. Ülemus waatab proowi, nuusutab, maitseb keele peal ja... ja sülitab."

"Miks?"

"Sellepärast, et see suhtur ei olnud, waid kurat teab mis segu suhturiga. Wihestab ülemus, kätatab: "Et wiibimata wiis wagunit head suhtur muretseb, wõi ja jääb kästrahast ilma ja läid Siberisse!"

"Ai-ai-ai!"

"Wara weel hädaldada: Susjerowitsh ei hädaldanud, waid istitas habemesse. Paari päewaga muretseti tale uueste wiis wagunit wäljaspool järjekorda, ja seekord jõudis tõeste ülihea suhtur päralt, nii hea, et ülemus ise kümme proowi mitmest lotist wõttis ja rahule jäi.

Järgmisel päewal oli aga ka kauplustes hea suhtur, sest et ka esimene saadetus ülihea oli, halwa proowi aga Susjerowitsh meeleaga ülemusele andis. Waat nii töötasid Susjerowitshi peajub, kudas wagunisi saada suhturu jaoks, ja kuigi ühe saadetuse juures katskimmend kopikat puuda pealt kaotas, wõttis teise saadetusega rubla puuda pealt. Stret.

1917. a.

"Meie Matsi" tähtraamat

on ilmunud. Kümnes aastakäit. Tähtraamatus on kõit tarwilikud teated, kodumaa adresid, linnade juhid ja asunduste adresid. Palju huwitawat lugemist ja piltidega kaunistatud nalja. Hind 40 kop. Saada igast raamatukauplusest.

Ditmisega rutake, on wähesel arwul trükitud.

Leaduse kirjastus Tallinnas, Harju ja Riitli uul. nurgal 46/15
Sisefääli Riitli uul.

"Meie Matsi"

tellimiste wastuwõtmine wältab edasi.

Tellimise hind kättesaamistega aastas 5 r. 50 l.,
6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 l. Toimetusest ise ära wites: aastas 4 r. 50 l., 6 kuu eest 2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 30 l. Ilmub iga laupäew.
Adressi muutmise eest 10 kop. Adressi muutmisel ja tellimise uuendamisel palume senist adressi nr. teatada.

Toimetus ja talitus:

Tallinnas, Harju ja Riitli uulitsa nurgal nr. 46/15,
"Leaduse" raamatukaupluses.

Uus seadus.

"Ei tea, mis see riiginõunik seal nii sügawas mõttes raamatust uurib?"

"Ah, ma tean küll. Ta töötab „normal põhjuskirja“ ilwerenemaaliste sabade jaoks" wälja, mida 87. § põhjal matsma tahetakse panna!"

Seda ja teist sõjapäewilt.

Kudas sakslased meie rahwasaadikuid merepõhja lasta tahtsid.

Kui riiginõutogu ja wolikogu liikmed Bergenis maale astusid, ütles Norra aurulaewa kapten: "Päralt jõudsimel... Kuid teinekord ma enam laewa peale niisugust hädadohtlikku koormat ei wõtaks."

Riigiwolinik Shingarew räägib, et juba aprillikuul, kui nad Bergenist Inglismaale sõitnud, sakslastel kawatsus olnud Wene parlamendi saatkonda wangi wõtta, kuid see plaan läinud neil luhta. Raudteel Stokholmist Bergenisse sõitnud ühes rahwasaadikutega keegi Wene daam Selwetiasse oma haiget titart waatama. Teel istunud daami juure tundmata sakslane; kiirelt sobinud jutt; sakslane pidanud ennast wiisakalt ülewal, daami eest teel igatepibi hoolitsedes. Kuulda saades, et daam aurulaewa "Jupiteri" peal Inglismaale tahab sõita, sattunud sakslane ärewusesse ja hakkanud joowitama, mitte selle laewaga sõita, millega ka parlamendi saatkond sõidab.

"Urge sõitke mitte „Jupiteriga“. Mul on isiklikult teada, et Saksa admiraliteet otsusels on teinud „Jupiterit“ weel aluste paatide abil kinni püüda ja Wene riigiwolinikka wangi wõtta. Teie saate ju aru, kudas sakslased, kõhtu kase käega kinni hoides, naerawad, isegi terve maailm hirmutab, kui kuulda saab, et riiginõu- ja wolikogu liikmed Pariisi ja Londoni asemel Berliini sattusid."

Järele mõtles.

"Robert, kust sa niisugusel kujul tuled?"

"Bandimajast. Naisele oli saapaid waja osta ja selleks pidin kõik oma riided panti panema. Nüüd aga on asi nii hull, et ei tea enam mis teha! Ma olen walmis ennaft kas wõi maha lastma."

"Sinu sõbrana annan ma sulle tungiwalt nõu, seda meeletut mõtet hoopis maha jätta."

"Saena mulle siis niisugusel juhtumisel rublat wiis-kümme."

"Ei, tead sa mis, lasse ennaft parem peale!"

Wene daam, keda see sõnum rahutuks teinud, pööras wiibimata Miljutowi poole palawa palwega, mitte "Jupiteriga" sõita. Miljutow tekitas õlasi ja ütles, et reisu-plaani muutmise tema wõimuses ei seija.

Daamiga Bergenis jumalaga jättes, ütles sakslane veel lord sellele: "Widage meeles, et ma oma kohust täitnud olen. Mina hoiatafin teid, teie aga tehke tudas joowite."

Bergenisse jõudes, kuulis parlamendi saatfond, et nad mitte "Jupiteriga" ei sõida, waid teise laewaga. Mis põhjusel, jäi teadmataks. Järgmisel päewal sõitsid rahwa-jaaditud sõja-weolaewats muudetud kuninglikul jahtlaewal merele.

Bahemal ja paremal pool sõitsid miinipaadid. Terwe päewa jooksul muutis laew ühtlugu oma kurssi, wõjeks aga jõudis juure Ingliise ristleja juure. Saatfond läks ristleja peale üle ja sõitis Ingliise lipu all edesi. Komander teatas, et hommitu kell kahetšaks Njuteffilisse (New-Castle) jõuawad. Shingarew läks oma kajutisse ja jäi magama. Kui ta hommitul kell 9 ajal ärkas, arwas ta, et nad juba päralt jõudnud on. Laewalaele astudes nägi ta ümberringi merd. Komander seletas temale, et ta wõsel traadita telegrafi teel käsu saanud kurssi muuta. "Weealune paat?" küsis Shingarew. "Jah," wastas komander lühidalt. Shingarew pani tähele, et ristleja küll kiirelt edasi jõuab, kuid ühtlugu põigeldes. "Meie ristleja," seletas komander, "teeb 22 sõime tunnis, weealune paat ainult 10. Järele ta meile ei jõua, kuid, meie kurssi teades, wõib ta teele wälwama ajuda ja ristleja lähinemisel torpedo wälja lasta. Kuna meie aga põigeldes liigume, siis on see temal väga raske lorda saata."

Peale kauakestwat merejõutu jõudis Wene saatfond Njuteffli ajemel Shotimaa põhjarantats, Orknei saarte lähedal, maale.

"Sakslastel on luuramine ülihästi korraldatud," ütles Shingarew oma jutustust. "Neil olid täpisealsed teated arajõudu päewa, laewa ja sõidusihhi kohta, kuid inglastel on wastuluuramine veel paremine seatud. Kõite seda teada saada, mis sakslased teadsid, muutisid nad veel wiimasil filmapilgul arajõudu aja, laewa ja sõidusihhi. Wene saatfond sattus Londoni ja Pariisi, aga mitte Berliini."

See on see lugu sellest, tudas sakslased termele maailmale nalja tahtsid teha, ja mis sellest wälja tuli.

Kuningas Alfonso ja sõjatohus.

Madridi ajalehed toowad wiimasil ajal tihtigi liigutawaid lugusi Hispania kuningast Alfonsost, tudas ta surmamõistetute eest kostab.

Nagu selgub, peab Hispania kuningas sõjakohtude tegevust sõdimates riikides hoolega filmas, et wähemagi võimaluse korral hukkamõistetute saatust kergendada. Kui Wene ajakirjanik Dimitri Zantshewetski (endise Tallinna gümnaasiumi direktori ja Wene lehe toimetaja poeg) ja mõned teised Austria sõjakohtu poolt surmamõistetud tema eeskostmise tõttu surmasti pääsesid, siis oli kuningas Alfonso wäga rõõmus ja armastab sellest ka nüüd veel oma ligikondsetega rääkida, ühkiluid juhtumisi meelde tuletades. Et see kasje nii hästi õnnestas, see andis temale ka wõimaluse hukkamõistetud Kramarschi ja tema selfiliste eest hea sõna lausuda, nagu telegraf sellest teatas.

Peale miss Edith Kaweli traagikalist surma kahetset Alfonso XIII wäga, et ta keiser Wilhelmi ees polnud jõudnud selle naisterahwa saatuse kergendamiseks sammusi astuda. Siiski ei pöwra Hispania kuningas, nagu ajalehed tähendawad, just heameelega niisuguste palwetega Saksa keisri poole, sest et tema inimesearmastuse juures kahtleb.

Jrimaa mäsju rahustamise puhul tahtis Alfonso XIII kuningat Georgi paluda, surma mõistetud Jiri mäsfajate saatust kergendada, kuid niisuguse wäljaastumise wastu olid mõned Hispania ministrid ja niisama ka kuningas isiklikud sõbrad, kes seletasid, et wähelesegamine siin kohane pole ja halbu tagajärgi wõib tuua.

Ülepea tuleb Hispania kuningal sagedaste ühel wõi teisel põhjusel eeskostmisest tagasi hoida. Selle eest aga pöörab ta üsna julgeste oma joowitawabustega Franz-Josephi poole, kus tema inimesearmastuse tunded alati wastukõla ja täitmist leiawad, asi, mis noorele kuningale suurt rõõmu teeb.

Wiiski kreisi, Ratunski küllasse toodi jalk sõjawanga ja seal sündis järgmine liigutaw lugu, mis näitab, kui labaseid inimesi veel laial Wenemaal on.

Sõjawanga waatama kogus koolimajasse kõigepealt suur hull naine, kelle seast küürus, poolpime wanaeit wälja astus, julgelt ühele sõjawangile lähines ja lapsikult, kuid siemist liigutusest warisewa häälega tema käest küsib: "Sina ju, tuwite, tuled sealt, kus sõditakse, kas sa ei näinud seal minu Pawlitsi? Suba mitu kuud pole ma enam tema käest kirja saanud."

Sõjawang, sakslane, waatas tema peale huwitusega, tekitas õlasi, raputas pead ja läks küsijast eemale ilma tema küsimuse peale wastamata.

See pühkis piisawad pale pealt põllenurgaga ära, astus ta kõrwale ja siunas ühtlugu: "näe kui upjatas teine, ei taha ütelda."

Selle tõenduselks, et Saksamaal wõist, õlist, ja raswast puundus on, on järgmine kuulutus ajalehes "Berliner Lokal Anzeiger":

"Müüdadse iseäralisi lastrulisi praadimiseks ilma raswata." Sõda paneb sakslased wälja mõtlema, tudas ilma raswata praadida saab.

Ajalehes "Gazetta Ludowa" leidub koeraliha taks. Koeraliha nael maksab, Warsšawis selle järele 60 kop. ja teda wõib ainult kaardisliitemi järele saada.

Brüisjeli Saksa komendant soowitab Saksa ohwitseritele uulitsapoisestega mitte jutuaJamisesse astuda, sest et need harilikult wäga jämedalt ja toredalt sakslastele wastawat, mille tagajärjel neid ühtlugu politseise wedama peab ja wangi-majad neid üleni täis on.

Siljuti trehwas üks Saksa ohwitser ennelõunal salga poissa awalikul platsil.

"Mispärast teie koolis ei ole, poisid?" pärrib ta.

"Selsamal põhjusel, miks teie, sakslased, Pariisis ei ole," oli poiste käre wastus.

"Jultunud wastuse pärast ohwitserile" langesid poisid karistuse ofalitseks.

Herr von Neval.

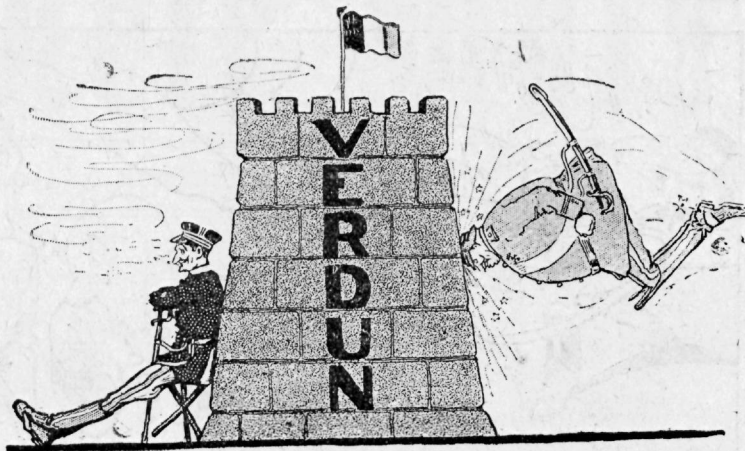
Kui ruttu puhleb ilus õis
me ajal kääriwal ja keewal!
Kes eila arvata veel wõis,
et täna juba mees on Cewal!

Miisama ruttu puhles õis
me kirjul ajal kihisewal!
Näeb, linnal on nüüd rüütkimõis
ja Tallinnast sai Herr von Neval!
Sinepi Siim.

Meie aja kaupmees.

Wõeras: „Waadake, kui suurepä-
raliselt päikene Toompea kirikutornisti
kuldad.“

Kaupmees: „Waewab ennast as-
jata . . . Waat kui mina alles tahat-
sin, siis wõitfin ma Tallinna kirikud pu-
has maast kuni tornitipuni üle kullata.“
h.

Verduni operatsioon. (Inglise sõjanali).

„Rölnische Zeitung“ kirjutab sõjawangide seisukorra küsimuse arutamise puhul riigipäewal: „Peab tunnistama, et walwamine sõjawangide järele raskeks jääb. Sest wahtide arv jääb ühtlugu wähemaks: kõi, kes wähegi kõlbulikulud, saadetakse lahinguwäljale. Arutatatse juba küsimust, kudas sõjawangide wahtideks naisterahwaid panna.“

Jääraniis tähtis oleks wiimane plaan muidugi tõuparan-
duse poolest ja, teiseks, faksastel oleks 1931 aastal hea hult
tuusi tubliski nekrutisi.

tundlikult koku seatud, maitswate roogade walmistamise
kätte. See on ainute waamat, mida praegusel elukalliduse
ajal julgeste igale perenaisele soowitada wõib. Raamat on
igas waamatukaupluses saadawal.

Armastuse kursused.

Tallinnas on juba kõiksugu kursusi, näitemängu-, koka-
kunst- ja tantsukurusi, ja mine tea veel mis kõi. Nurga-
adwokat annab kursusi, kudas arwelaua peal rehendas
intelligent wälimust wõib omandada, „Lennuti“ peatoosolekul
on wärgete sõnade kursus, majaomanikkude seltsi koosolekul
kursused, kudas üürnikkudele wähemalt veel 10 protfenti
wõiks juure siputada, ametiski lahtunud kirjutaja kuulutab
ennast prantslaseliks ja õpetab kurjustel „plastikat, rütmust,
ballet-kunsti“ jne. jne.

Kõige selle kursuste rohktuse peale waatamata on hil-
juti veel uued kursused siimenud, kus juhatajatels endised
Birur uulitja kütid, ja õpetatakse seal armastamist. Maks
kursuse eest kõigub 10-100 rubla wahel, selle järele, kui
sügawalt keegi tahab läbi wõtta.

„Meie Mats“ saatis oma kaastõllise neid uusi kursusi
waatama ja see tõi sealtetest õpetundidest järgmised pildid:
„Rüüd näitan ma teile, preiilid ja prouad, kudas mees-
terahwaga ümber peab käima, kui ta teid kaenlasse wõtab.“

„Ah, ei, misti hinna eest . . . Et wõeras meesterah-
was ümber kinni wõtab!“ . . .

„Rahustage endid, meie kawalerid ei lähe kaugele ega
halka muljuma. See tuleb pärast, plastikaliste poofede
erikurjustel.“

„Kui palju pilita teil siin seinä peal on! Ja kõi aina
armastajad paarid wõrgutawates seisangutes!“

„Eksite, need on õpetlikud pildid! Jah! Need on uuema
suudlemisekunsti õpetabelid . . . Nende järele õpetame
suudlemist. „Suudlemise atlas“, nii ütelda . . .“

„Aga ütlege, mis nendel naisterahwastel siin wiga on?
Nad istuwad, ajawad filmi pahurpidi ja ohlawad? . . .“

„Õpiwad . . . Siin on „õhtamiste kläss“, nad para-
jaste õpiwadki õhtama . . .“

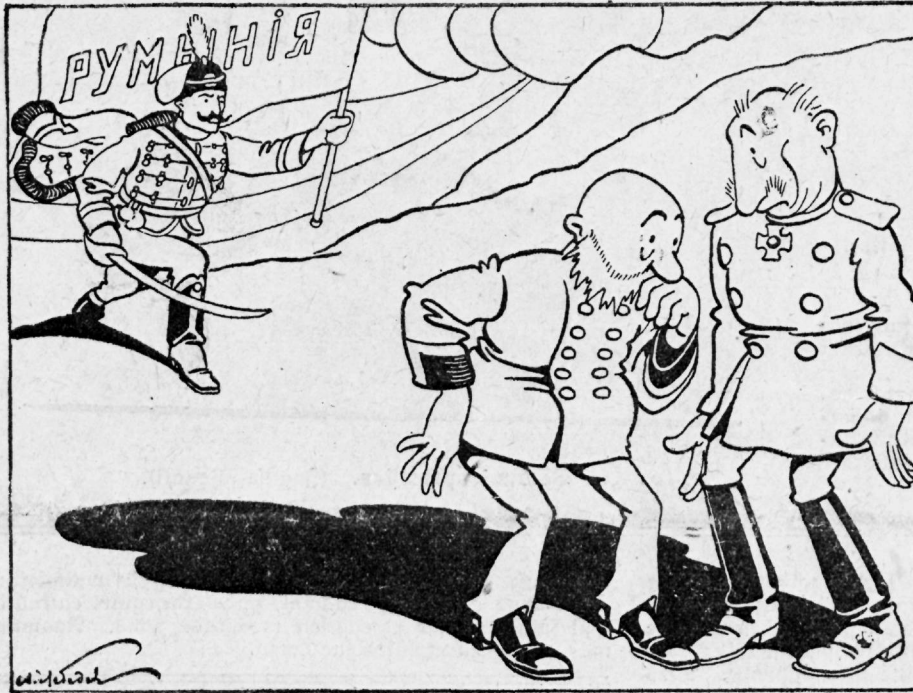
„Ei, preiil, jedasi pole kellegi suudlemine! Uueste suud-
lege, uueste! . . . Meie wõtame ju praegu salasuudluste
kursust läbi, sellepärast peawad musud ka ilma kõigewähema
matjutamijeta wälja tulema . . . Teie mususi aga on sinna
seinä äärde juba kuulda . . . Musutage uueste, uueste
musutage . . .“

Mõnda toitmiseft.

Selleks, et meie leha kõiki neid mitmesuguseid töõsi, mis
meie päew päewa kõrwal tema käest nõuame, täita wõiks,
peame hoolitsemä, et ta kõik need ained jälle tagasi saats,
mis ta töötades ära kulutab. Neid aineid ei saa meie
muidu tasuda kui toitude läbi, mis iga söömaajal enesesse
wõtame. Sealjuures ei ole kaugele mitte ükskõik, mis-
suguseid aineid meie kõhtu ajame. Inimese leha tarwitab
korramõedulikul on üfiskute elundite ülesehitamiseks ja
ülespidamiseks munawalget, nagu jeda munas, lihas ja
kalas leidub, raswa, soolasi, wett ja nimelt sühidraatisi,
nagu neid näit. suhtus ja tartulites leidub. Sgailhel
nendest wiieft tähtsast peainest on inimese lehas oma kindel
ülesanne täita, ja kui korraks üksainuke nendest puuduma
jääb, siis kannatab selle all terwis, halvaste toidetud leha
ei suuda haiguste kallalekippumistele enam wastu panna.

Ülesanded, mis iga üfiskul ainel täita tuleb, on: m u-
n a w a l g e tajub ärakulutatud lehaollust, s ü h i d r a t i d
on lihastejõdu allikaks, r a s w tekkitab soojust ja on tagawara-
ainete laduruumiks. Nakkalikult wett tarwitab inimene
sellepärast, et toiduained ja -jäänused muidu lahutamata ja
edasi toimetamata jääksid. Jah, isegi rohktete lahtlustatud
m a i t s e a i n e t e l, milleldest tõsine toitlusewääratus puudub,
on jagedaste tähtis ülesanne inimeselehas täita: nad elus-
tawad seedimiseelundite tegewust.

Runa nüüd leha wäjadused nji mitmekesised on, siis
peawad ta igapäewased toidud hoolsalt selle järele koku
seatud olema, ja ei koguni mitte nii, nagu meie kokaraama-
tutes ja kokaturjustel õpetatakse. . . Sga toiduaine toitluse-
wäärust peab hoolega filmas pidama, et lehal ainufesifiki
tähtsast aineft puudus ei tuleks ja teisi aineid üleliiga kõhtu
ei aetaks, mis terwise afemelt ainult kahju toots. Kirjel-
dustes, milledest selgemaid ei wõi olla, kujutab meile selle-
pärast Dr. med. Hindhede „Gestujulil kokaraamat“ üfiskute
toiduainete toitlusewäärust ja juhatab üle paarisaja asja-

Franz: „Noh, Willi, Rumentia astus välja! Ei tea enam, mis teha!“
 Willem: „Sinul pole muud, kui oodata, mis sinust tehta!“

Kui ära harjuda . . .

Müüd korterite puudus on Tallinnas nii suur, et see on juba „uhkus“, kui korteriks sul tuur! Mis sest, et nagu mõrrast käib seintest läbi tuul ja „äravõetud“ kilmast ja oled hommitul! . . .

Ei wahetada taha ma kuuri paadiga, — ka kuuris pole paha, kui ära harjuda . . .

Ei ole suhkurt saada, ei ole saada puud, ja tuba walgustama pead paluma ka tuud. Ei ole saada liha . . . Eht, kui sa heinu sööts, — ka nälga saatsid näha, sest, kust sa heinu saaks! . . .

Tõest, surra weel ei taha, weel tahaks elada! . . . Kas ongi nalg nii paha, kui ära harjuda? . . .

Riivilombi Ints.

„Teie olete armastuse kurjuste direktor?“
 „Mina jah! Esmene armastaja ja libitseja.“
 „Mina oleksin soowinud teie käest kurwameelsset armastust õppida . . . Waadake, mul hakkas peigmees õnge . . . hirmus kurwameelne inimene, waatab kõige peale nii tõsise, jureja pilguga! Minul on aga hoopis teine iseloom. Ja seda peigmeest ma enesel käest ära ei tahaks lasta . . .“

Strel.

Magu rusitaga silmaantu . . .

Beenike proua: „Teie teenija tahab minu juure teenistusesse astuda. Kas te wõiksite tema elufombete ja aususe kohta mulle midagi teatada?“

Moodiäri pidaja: „Tema aususe kohta on mul aina raske seisukohata wõtta. Weel eila saatsin ma tema arwega teie poole, kuid raha ei toonud ta mulle kopitatti.“
 ht.

Silmsüütus.

Majaproua (uuele, maalt tulnud teenija-tüdrukule):
 „ . . . Nüüsamuti jääb meie ihupefu teie hooldeks, Kata.

Kata: „Aga herra peseb oma ihu küll wiist ise, armu-line proua?“
 -Im.

„Mängupõrgu.“

See sündis iibe põikkuulitsa nurgal majas, mille ees kõigerahuarmastajam linnawahit jalutas.

Selles majas oli „waibaalune“ klubi, kus wäiksed

ametnikud, tirk-kaupmehed, poesellid, habemeajajad ja „elutufelijed“ 21-te lõowad.

Sel õhtul mängis worstipoe sell Luuas oma rahanaatusefe kõit maha.

„See on rööwimine!“ karjus ta. „Ma räägin sellest terwele ilmale, kuidas siin inimesi paljaks riisutakse!“

Korrawanem püüdis teda rahustada, aga Luuas läks weel tigidamaks.

Rähku kiskus ta saapad jalast, wiskas nad kaardilauale ja teatas, et ta paljajalu ära läheb.

„Laj“ näewad kõit, kudas siit välja tullakse!“

Suure waewaga läks korrawanemal ja paaril mängijal torda teda „mängupõrgu“ kontori tassida.

„Pange saapad jalga!“ nõudis korrawanem.

„Ei!“

„Palju teie tahate, kui saapad ilusaste jalga panete ja oma teed lähete?“

„Sada rubla.“

„Kätke weidi alla.“

„Mitte kopitatti. Kui teie weel tingima hakate, nõuan sadawiiiskümmend.“

Sada rubla makseti välja ja Luuas ajas saapad jalga. Ilhe „põrgu“ ukfed on tema ees juba jäädawalt kinni.

-ts

Tähtis raamat taskulampide tarwitajatele!

Kuiwad galwanielemendid.

Sind 30 kop.

Saada igas raamatukaupluses. Pealadu „Teadus“ Tallinnas.

N. B. Üksikute numrite ostjaid palume lahkest tõehele panna, et neile ostmisel mõnda teisist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.

Дозв. воен. цензурою.

Wastutaw toimetaja Jakob Jaason.

Wäljaandja J. Muni.

M. Schiffer'i tüükl, Tallinnas